

NERMİN YILDIRIM

**2020'Yi
UĞURLAYAN
KİTAPLAR**

ÖMÜR İKLİM DEMİR

BİRGÜL OĞUZ

**2020'Yi
UĞURLAYAN
KİTAPLAR**

4

Herkes için bir sığınak: İstasyon

beyza ertem

13

**Nermin Yıldırım:
Müthiş bir imkansızlık
hikâyesidir insan**

okan çil

21

**Bir anlam arayışı olarak 'Kum
Tefrikaları'**

metin yetkin

26

**Ahmet Kardam: Mustafa Suphi'nin
kaybıyla Türkiye komünist ve sosyalist
hareketi İslâm'la hiç barışamadı**

soner sert

38

**Leïla Sebbar'ın ve
Şehrazat'ın Paris'i**

büşra uyar

42

**Timur Soykan: Hala
buzdağının çok küçük bir
kısmını görüyoruz**

sadık güleç

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anıl Mert Özsoy

Grafik Tasarım
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar
Metin Yetkin, Ezgi Sivrikaya,
Beyza Ertem, Okan Çil, Soner Sert,
Büşra Uyar, Sadık Güleç

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı
İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber
ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND
Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye
aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Bu sayımızda yılın son günlerinde çıkan kitapları derledik ve kapağımıza okurları tarafından merakla beklenen üç ismi, Birgül Oğuz'u, Nermin Yıldırım'ı ve Ömür İklim Demir'i taşıdık.

Birgül Oğuz'un kaleme aldığı 'İstasyon', Metis Yayınları tarafından yayımlandı. 'İstasyon', bir kendini keşfetme, kendine dönme, kendini dinleme hâli. Hem bir yol hikâyesi hem de bir yol arkadaşı. Tek başınalığın yolcularına verilen bir selam niteliğinde... Beyza Ertem inceledi.

Nermin Yıldırım'ın son romanı 'Ev', Hep Kitap tarafından okurla buluştu. Okan Çil, "Bu romanı yazarken mutlak cevaplar bulmaya çalışmadım, onlara inanmıyorum da zaten. Öncelikli olarak çelişkileri görmeye ve onlarla barışmaya çalıştım" diyor Yıldırım'la kitabını konuştu.

Ömür İklim Demir'in ilk romanı 'Kum Tefrikaları', Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. 'Kum Tefrikaları'nın üstkurmacaya sahip yapısı, tarihi olay örgüsüne buyur edişi, çoğulculuk, bilinç akışı, türler arası geçişler, montaj, kuralsızlık ve en önemlisi de oyun kavramının iskeletin tamamına sirayet etmesi öne çıkıyor. Metin Yetkin yazdı.

Ahmet Kardam'ın son çalışması "Mustafa Suphi Karanlıktan Aydınlığa" İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Soner Sert, Kardam ile Mustafa Suphi'yi ve Suphi'nin Bolşevik Devrimi ile ilişkisini konuştu.

Leila Sebbar'ın 'Şehrazat: 17 Yaşında, Esmer, Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü,' romanı, İletişim Yayınları etiketiyle okurla buluştu. Kitapta, Şehrazat'ın dökülmemiş sırları, Paris'in arka sokakları ve arka insanlarıyla birleşip, ilginç bir siyasi mizansen kuruyor. Büşra Uyar kaleme aldı.

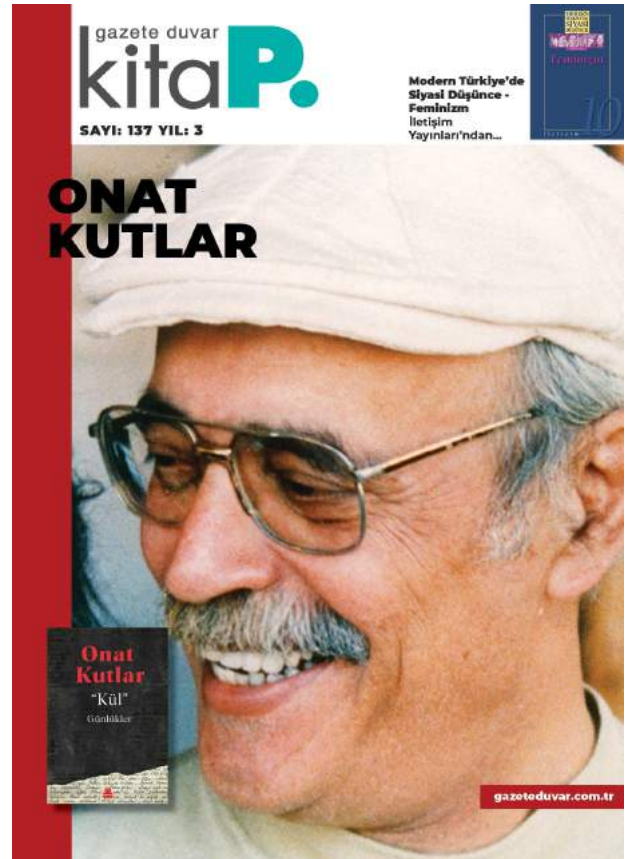
Gazeteci-yazar Timur Soykan'ın yeni kitabı 'Baronlar Savaşı - Zindaşti Olayının Perde Arkası', Kırmızı Kedi Yayınları tarafından yayımlandı. Sadık Güleş, Soykan ile Zindaşti ve uyuşturucu ticaretinin tüm boyutlarını konuştu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;
Onat Kutlar...
Herkes için bir sığınak:
İstasyon

Birgöl Oğuz'un kaleme aldığı 'İstasyon', Metis Yayınları tarafından yayımlandı. 'İstasyon', bir kendini keşfetme, kendine dönme, kendini dinleme hâli. Hem bir yol hikâyesi hem de bir yol arkadaşı. Tek başınalığın yolcularına verilen bir selam niteliğinde...

beyza ertem

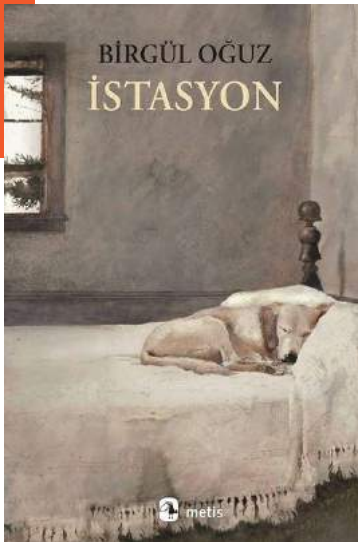

Yazarın ilk kitabı ‘Fasulyenin Bildiği’, kısa fakat derinlikli, imge kullanımının ön planda olduğu öyküler barındırıyordu.

Birgül Oğuz’un yeni kitabı ‘İstasyon’, Metis Yayınları’ndan çıktı ve geçtiğimiz haftayı noktaladığımız günlerde raflardaki yerini aldı. Son kitabı 2012 yılında yayımlanan yazar, uzun bir süre sonra yeniden okurla buluştu. ‘İstasyon’, “yalnızlık, güven ve arkadaşlık üzerine uzun bir hikâye” olarak tanımlanıyor. Birgül Oğuz, görevinden ayrılan bir edebiyatçının içine, annesine, dostluğa dönüşünün öyküsünü anlatmış. Bir ‘İstasyon ev’in duvarları arasında, toplumsal bir meseleyi bireyin yaşamına yansımalarıyla ele almış; öte yandan yalnızlığın keşiflere imkân tanıyan doğasını gözler önüne sermiş. Bu keşiflere odaklandığımızda, ‘ikinci bahar’ tadında bir anlatı ‘İstasyon’, fakat sert bir kışın orta yerinde hayat buluyor.

Birgül Oğuz, İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat bölümü ve Kültürel İncelemeler yüksek lisans programı mezunu. Edebiyatın birkaç yüzüyle aynı anda muhatap olmuş bir yazar. Varlık, Notos Öykü, Iowa Review, KGB Bar Lit gibi dergilerde öyküleri yayımlanan Oğuz’un ilk öykü dosyası ‘Fasulyenin Bildiği’, Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü’nün sahibi. İkinci kitabı ‘Hah’ ise, 2014 Avrupa Birliği Edebiyat Ödülü’ne layık görülmüş olmasının yanında, sekiz dile çevrilmiş ve hem olumlu hem olumsuz eleştirilere maruz kalmış bir eser. Bu yönüyle onu, Oğuz’un sesini ‘tam anlamıyla’ duyurduğu eseri olarak da görebiliriz. Öte yandan yazarı, Moda Sahnesi’nde verdiği edebiyat derslerinden de tanıyoruz.

Yazarın ilk kitabı ‘Fasulyenin Bildiği’, kısa fakat derinlikli, imge kullanımının ön planda olduğu öyküler barındırıyordu. ‘Hah’, türlerin iç içe geçtiği serbest bir anlatı olarak tanımlanmıştı. Yas üzerinde duran kitapta Oğuz çoksesli bir ortam yaratmış, yaptığı göndermelerle bilinçli ve

İstasyon, Birgül Oğuz, 112 syf., Metis Yayıncılık, 2020.

‘Hah’, türlerin iç içe geçtiği serbest bir anlatı olarak tanımlanmıştı. Yas üzerinde duran kitapta Oğuz çoksesli bir ortam yaratmış, yaptığı göndermelerle bilinçli ve donanımlı bir okur kitlesine seslenmişti.

donanımlı bir okur kitlesine seslenmişti. Şiire yaklaşan anlatımıyla ‘Hah’taki öyküler, şiir ve düzyazı arasında bir yerde görülmüş, öyküleme tekniğiyle yazılmış şiirlere benzetilmiş ve öykü dünyamıza yapılan farklı ve nitelikli bir katkı olarak değerlendirilmişti. 8 yıl aradan sonra gelen ‘İstasyon’da ise Oğuz’un farklı bir anlatım tarzını tercih ettiğini, klasik öykü kurallarına bağlı bir anlatı oluşturduğunu görüyoruz.

EV, İSTASYON EV VE İNSAN-MEKÂN İLİŞKİSİ

Bachelard, insan ve mekân arasındaki ilişkiyi fenomenolojik bir yaklaşımla ele alır. İnsan zihnini ve ruhunu tıpkı içinde yaşadığı ev gibi odalarıyla, köşeleriyle, dolaplarıyla, çekmeceleleriyle birlikte anlamamız gerektiğine işaret eder. Evi dünyadaki köşemiz ve ilk cennetimiz olarak tanımlar. Bizi dış dünyaya hazırlayan da odur, dış dünyadan koruyan da. Onun da bizler gibi hafızası vardır. Bir evimiz olmasaydı Bachelard’ın vurguladığı gibi dağılıp giderdik. Çünkü ev olmasaydı, onun şahitlik ettikleri de bizim onda saklamayı tercih ettiklerimiz de var olmazdı. Yani derli toplu bir geçmişimiz...¹

Ev, edebiyatımızda farklı dönemlerde farklı temsiller için kullanıldı. Kimi zaman toplumun geçirdiği değişime ayna tutan kimi zaman ailenin çıkmazlarını ortaya koyan bir mekân olarak gördük onu. Bazen bir sığınak gibi okuduk bazen bir hapisane gibi. Birgül Oğuz’un tercih ettiği ev ise bir ‘istasyon ev.’ İnsanların geçici bir süre konakladığı, daha doğrusu sığındığı bir mekân. Bu yönüyle devamlı bir sirkülasyon içinde olan otelleri andırıyor. Edebiyatımıza bu odakta yaklaştığımızda hepimizin aklına gelen ilk eser ‘Anayurt Oteli² olur zannediyorum.

1-Gaston Bachelard, Mekânın Poetikası, Çev. Alp Tümertekin, İthaki Yayınları, İstanbul.

Şiire yaklaşan anlatımıyla ‘Hah’taki öyküler, şiir ve düzyazı arasında bir yerde görülmüş, öyküleme tekniğiyle yazılmış şiirlere benzetilmiş ve öykü dünyamıza yapılan farklı ve nitelikli bir katkı olarak değerlendirilmişti.

Zebercet’in bir türlü ait olamadığı, yurtsuzluk kavramıyla birlikte okuduğumuz, insan-mekân ilişkisini apaçık ortaya koyan o otel.²

Maurice Merleau-Ponty’e göre, mekân varoluşsal ve varoluş da mekânsaldır. ‘Anayurt Oteli’nde bu durumun yansımalarını görüyoruz. Oğuz’un anlatısında ise hem başkişi hem de anlatıcı konumunda yer alan Deniz’in Zebercet kadar derin varoluşsal problemleri yok. Fakat istasyon eve gelmesiyle birlikte hayatında yeni bir sayfa açılması ve bu sayfayı doldururken geçmişle hesaplaşması söz konusu. Aynı zamanda kendine bir ayna tutuyor Deniz; dostluk, yalnızlık, aile üzerine fikirlerini sorguluyor. Bu fikirlerin kaynağına inmeye çabaladığıdaysa yolu varoluşsal nitelikleriyle de kesişiyor elbette.

Deniz’in eski arkadaşı Nihal’in daveti üzerine yerleştiği ‘başkent’ çevresinde bir adada bulunan istasyon ev, yerinden olmuş yahut saklanacak yer arayan insanlara hizmet ediyor. Geçmişleri başka evlerde yaşayan insanlara. Yani ‘sığınak’ yönü ön planda. Okur olarak bildiklerimiz oldukça az. Keza anlatıcı konumundaki Deniz ‘irtibatı kim sağlıyor’, ‘giderleri kim ödüyor’ yahut ‘bu şekilde tasarlanmış kaç ev var’ gibi ayrıntıları bilmek istemediğini söylüyor. Bu evde daha evvel 6 kadının kaldığını öğreniyoruz, hepsi bu. Gerisi, Deniz’in buradaki insanlarla kurduğu diyaloglardan öğrendiklerimizle sınırlı. Onun haberleri takip etmemesi, fakat insanlar için yeni güvenlik önlemlerinin alındığının farkında olması yahut markette çalışan Bahar ile sürekli birileri onları dinliyormuş gibi konuşmaları, okurun merakını diri tutan unsurlardan. Birgül Oğuz, gizin sağladığı çekiciliği kullanmış, yerinde müdahalelerle metnine yerleştirmiş.

2-İlgilisi için bkz. Ramazan Korkmaz, “Yurtsuzluk İtkisi ve Anayurt Oteli”, İlmî Araştırmalar, S:20, 2005, s. 139-148

8 yıl aradan sonra gelen 'İstasyon'da ise Oğuz'un farklı bir anlatım tarzını tercih ettiğini, klasik öykü kurallarına bağlı bir anlatı oluşturduğunu görüyoruz.

Deniz'in adaya gelişini hazırlayan sebeplerle ilgili bildiklerimiz, üniversitelerdeki kadroların hızla değiştirilmesi, sendikalı arkadaşlarının hepsinin toplu olarak işten çıkarılması ve ardından kendisinin de sözleşmesinin yenilenmesinden ibaret. Aslında başta sakin karşılıyor bu durumu. Hatta üniversitenin bitmek bilmez idari işlerinden, vasat sınav kâğıtları ve ödevler okumaktan, birileriyle sürekli dirsek temasında olma zorunluluğundan bıkmış. Soğuk, umursamaz ve küstah buluyor kendini, insanların onunla görüşmek istememesini anlıyor, yeni hayatı için basit çözümler üretiyor. Basit ve bir o kadar kaygıdan uzak: "Param vardı, kira derdim yoktu, ev benimdi, ister atar ister satar ister kocardım içinde." (s. 9) Evindeyken gündelik hayatın akışını durdurup huzurlu hissettiği ânlar oluyor, fakat derin huzurun 'yutucu' olabileceği fikriyle Nihal'in teklifini uzatmadan kabul ediyor.

Deniz, hiç aşına olmadığı bir evde dönüp bakıyor kendine. Duvarlarının konuşmadığı, anılarının olmadığı bir evde, istasyon evde. Burayı bir yuva olarak görmesi başta mümkün değil. Ki ilk günlerde evi, eşyaları garipsiyor. Belini doğrultana kadar burada kalacağını ve bir iş bulup gideceğini düşündüğünden burayı pek de 'sığınak' gibi görmüyor. Bu nedenle onun değişimini en iyi yansıtan unsurlar arasında eve ilk geldiği zamanlardaki fikirleri yer almakta. Zamanla kendine bir düzen kuruyor, alışmaya başlayan her insan gibi. Nihal'in parlak nesnelere, kırlentleri, diz battaniyeleri, ponponlu terlikleri, kedi biçimli sabuncukları bile gözüne batmamaya başlıyor:

Ev, edebiyatımızda farklı dönemlerde farklı temsiller için kullanıldı. Kimi zaman toplumun geçirdiği değişime ayna tutan kimi zaman ailenin çıkmazlarını ortaya koyan bir mekân olarak gördük onu. Bazen bir sığınak gibi okuduk bazen bir hapisane gibi. Birgül Oğuz'un tercih ettiği ev ise bir 'istasyon ev.' İnsanların geçici bir süre konakladığı, daha doğrusu sığındığı bir mekân. Bu yönüyle devamlı bir sirkülasyon içinde olan otelleri andırıyor. Edebiyatımıza bu odakta yaklaştığımızda hepimizin aklına gelen ilk eser 'Anayurt Oteli' olur zannediyorum.

"Yine de bulunduğum yer huzursuzluğa kapıldığımda kendimi sakinleştirmek için hayal ettiğim o nemli, ılık ve loş kuytuyu öyle andırıyor ki kısa sürede insanların arasına kazasız belasız karışacak kadar iyileşebileceğimi hissettim." (s. 16)

Bu noktada, evle bağlantılı olarak eşyaya da vurgu yapmak istiyorum. Edebiyatımızda özellikle modernist metinlerde ironi unsuru olarak sıklıkla karşılaştığımız 'eşya' da tıpkı ev gibi farklı temsiller için kullanılagelmiştir. Örneğin, ilk romanlarımızda, öykülerimizde, geleneksel ve modern olanın çatışması eşyalar üzerinden anlatılmıştır. Yahut 'Tutunamayanlar'ın Selim'i, "Bana anlayış gösterecek yerde büfeyi gösterdin" derken basit bir meseleden bahsetmiyor elbette. Deniz'in evdeki eşyalara alışma süreci ev-eşya-insan bağının bir örneği olduğu gibi, Birgül Oğuz bu meseleye, Deniz'in bankaya uğradığı kısımda 'para' üzerinden de temas etmiş:

"Eşyayla bağı her an yitirebileceğini bilmek yeterli değildir. Tehlikeyi hissetmek gerekir, hissediyordum da." (s. 27)

İÇERİDE VE DIŞARIDA

Doğası gereği 'gelip geçici' olan bu evde zamanla kendine ait köşeleri oluyor Deniz'in. Yürüyüşe çıkmaya ve insanlarla karşılaşmaya başlıyor. Bu yürüyüşlere eşlik edense bir köpek, Arkadaş. Onunla patikalardan geçip tepelere, çakıllı plaja varmak ruhuna iyi gelse de insanlardan uzak durmaya çalıştığını görüyoruz. Onunki, bir tercih. Onunki, seyretmenin ve fikir yürütmenin verdiği güvenli bölgede kalma arzusu. İnsanlar hakkındaki izlenimlerinin hiçbir gerçekliğe dayanmaması, onlarla bir çatışma yaşamamasını

Maurice Merleau Ponty'e göre, mekân varoluşsal ve varoluş da mekânsaldır. 'Anayurt Oteli'nde bu durumun yansımalarını görüyoruz. Oğuz'un anlatısında ise hem başkişi hem de anlatıcı konumunda yer alan Deniz'in Zebercet kadar derin varoluşsal problemleri yok. Fakat istasyon eve gelmesiyle birlikte hayatında yeni bir sayfa açılması ve bu sayfayı doldururken geçmişle hesaplaşması söz konusu.

sağlamakta. Herkeste habis yahut zavallı bir yan görerek yalnızlığını koruyor, kimseye 'kendi gibi' incinebilir olduğunu bilerek yaklaşmak zorunda kalmıyor; böylece onlara zarar verme ihtimali de ortadan kalkıyor:

“Böylece kendimi yabancılığımın ve dalgınlığımın pelür kâğıdına sarıp dilediğimce dokunulmazlaşabiliyordum.” (s. 20)

Arkadaş'ın adının itinayla belirlendiğini hissediyor okur. Deniz'in onunla kurduğu bağ kademe kademe derinleşmekte. Ve kitabın başında arkadaşlık konusunda da pek iyi olmadığını öğrendiğimiz Deniz'in fikirleri üzerinde elbette onunla kurduğu bağın da etkisi var. Arkadaş, kış bastırdıktan sonra, istasyon evde kalmaya başlıyor. Dışarıya ait olan Arkadaş'ın da eve girmesiyle 'içeri ve dışarı' arasındaki sınır keskinleşiyor. Bir gece ansızın kapıya gelip istasyon eve sığınan küçük kız çocuğundan sonra ise büsbütün değişiyor işler. Deniz bir yandan kaybediyor yalnızlığını bir yandan kaybetmiyor. Çünkü bu çocukla iletişimi iyi değil. Ne düzeni bozan bir tehdit o ne de bir dost. Hatta suskunluğuyla zaman içinde sinirini bozmaya başladığını görüyoruz. Fakat, bir gün, Deniz'in hava muhalefetine rağmen 'sarhoş' olmak için dışarıyı seçmesi, evin düzenine yönelik 'korumacı' bir tutum gibi görünmekte ve bahsi geçen ayrımı vurgulamakta:

“Bazen bir şeyin dışarıda dinmesi gerekir. Bazen bir şey dışarıda diner. Bazen bir şey ancak dışarıda dinedir.” (s. 74)

Deniz'in yalnızlığına sık sık değiniyor yazar. İstasyon evdeki ilk günlerinde Deniz'in içinde bulunduğu yalnızlıktan memnun olduğunu,

Birgöl Oğuz'un kitabında ayrıntıların mühim bir yer tuttuğunu ekleyelim. Kitabın kapağında başlıyor bu durum. Kapakta yer alan ve Andrew Wyeth'e ait olan resim, Arkadaş'ı çağrıştırıyor. Öte yandan, Oğuz'un anlatım tarzı da ayrıntılarla örülü. Bunu doğa ve durum tasvirlerinde açıkça görmek mümkün.

yalnızlığın iyi taraflarıyla ilgilendiğini görüyoruz. Bu, aynı zamanda evi benimsemeye başladığının da göstergesi: "Ona her şeyi anlatıyordum; orman yürüyüşlerini, (...), akşamları sobadaki ateşin yalnızlığın kötü yanlarını gidermekle kalmayıp iyi yanlarını iyice ortaya çıkardığını." (s. 36)

Bir anne tarafından yalnız bırakılmayı, yalnızlığın bambaşka bir yüzünü deneyimlemiş Deniz. Otuz yıl önce, 11 yaşındayken annesiyle Güneyada'daki bağ evinde yaşadıklarını anımsadığı satırlar, çok küçük yaşta yalnızlığı anlamlandırmaya başladığını, hatta biraz da yalnızlığı ve başına buyrukluğu annesinden miras aldığını ortaya koyuyor. Bu nedenle, istasyon evde Arkadaş'la birlikte yaşamaya başladıktan sonra kendince adımlar atmaya başladığını daha çok hissediyoruz. Zaman içinde önce istasyon evde kalmaya başlayan çocukla, ardından Leylâ restoranda sarhoş olduğu gün ona eşlik eden iki kadınla ve eczacı Feride'yle iletişim kuruyor Deniz. Başta cazip bir iş gibi görünen ders notlarını kitaplaştırma fikrini pek de umursamamaya başlaması, yine bu döneme denk gelmekte. 'Tek başlılığını' idare etmek için bir yönteme ihtiyacı kalmıyor aslında.

Peki Deniz'le nasıl vedalaşıyoruz? Onun büsbütün değiştiğini söylemek elbette mümkün değil. Sona yaklaştıkça davranışlarının kaynağına inmeyi becerebilirse her şeyi yoluna koyacağını hatta daha iyi bir insan olabileceğini düşünmekte. Fakat hemen ardından Arkadaş'la küçük kızın birbirlerine nasıl eşlik ettiklerini seyrederken, hâlâ güvenle ve iletişimle ilgili aşamadığı sorunlarının olduğunu fark etmekte. Bu farkındalık biraz da annesinin geçmişteki davranışlarına dayanıyor:

‘İstasyon’, bir kendini keşfetme, kendine dönme, kendini dinleme hâli. Hem bir yol hikâyesi hem de bir yol arkadaşı. Tek başınalığın yolcularına verilen bir selam niteliğinde...

“Birden kimsenin bana böyle güvenmesini beklemediğimi, hatta bunun fikrini bile abes bulduğumu fark ettim. Başkaları için değerli şeylerin elimden bir daha fırlayıp gitmeyeceği ne malumdu? Kendi sularıma kapılıp baş aşağı batmayacağım ne malumdu? Arkamda bütün kapıları açık unutup durduk yere öylece kaybolmayacağımın garantisini kim, nasıl verebilirdi? (s. 88)

Son olarak, Birgül Oğuz’un kitabında ayrıntıların mühim bir yer tuttuğunu ekleyelim. Kitabın kapağında başlıyor bu durum. Kapakta yer alan ve Andrew Wyeth’e ait olan resim, Arkadaş’ı çağırıyor. Öte yandan, Oğuz’un anlatım tarzı da ayrıntılarla örülü. Bunu doğa ve durum tasvirlerinde açıkça görmek mümkün. İnsanların davranışlarını betimlerken de aynıısını yapıyor yazar, örneğin insanların yalnızca dümdüz ileri baktığını söylemek yerine “varacakları kıtanın ufukta belirmesini geminin ön güvertesinde bekleyen yolcular gibi dağılmak bilmeyen sakın bir dikkatle” dümdüz ileri baktıklarını söylüyor. (s. 18) Yahut anlatıcı Bahar’ın kendisine nasıl baktığından bahsederken “çenesini buruşturup dudaklarını büzdü” demekle yetinmiyor, onun “heder olmuş bir tencere yemeğe bakar gibi” görüldüğünü ekliyor. (s. 36)

‘İstasyon’, bir kendini keşfetme, kendine dönme, kendini dinleme hâli. Hem bir yol hikâyesi hem de bir yol arkadaşı. Tek başınalığın yolcularına verilen bir selam niteliğinde...

Nermin Yıldırım: Müthiş bir imkansızlık hikâyesidir insan

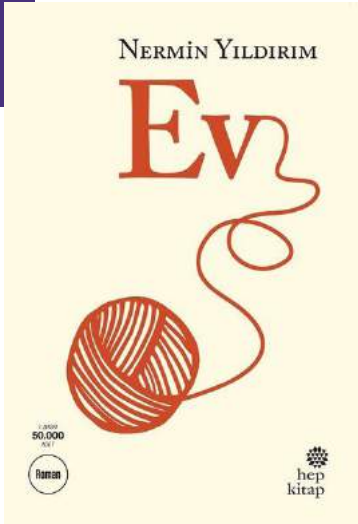
Nermin Yıldırım'ın son romanı 'Ev', Hep Kitap tarafından okurla buluştu. "Bu romanı yazarken mutlak cevaplar bulmaya çalışmadım, onlara inanmıyorum da zaten. Öncelikli olarak çelişkileri görmeye ve onlarla barışmaya çalıştım" diyen Yıldırım'la kitabını konuştuk.

okan çil

‘Ev’ varoluşsal çıkmazlarımıza binaen yazıldı. Varlık, aidiyet, hakikat gibi kavramları öncelikle kişisel, sonra da toplumsal bellek lekeleri üzerinden sorgulayan bir temel üstüne kuruldu.

Ev, Nermin Yıldırım, 456 syf., Hep Kitap, 2020.

1980 doğumlu olan Nermin Yıldırım, Anadolu Üniversitesi’ni bitirdikten sonra bir süre çeşitli gazete ve dergilerde görev aldı. İlk romanı ‘Unutma Beni Apartmanı’ 2011’de yayımlandı ve sonra gerisi geldi. ‘Rüyalar Anlatılmaz’ (2012), ‘Saklı Bahçeler Haritası’ (2013), ‘Unutma Dersleri’ (2015), ‘Dokunmadan’ (2017), ‘Misafir’ (2018). Geçtiğimiz günlerdeyse Yıldırım’ın son romanı olan ‘Ev’, Hep Kitap etiketiyle raflardaki yerini aldı. Biz de Yıldırım’la keyifli bir röportaj yaptık.

‘EV VAROLUŞSAL ÇIKMAZLARIMIZA BİNAEN YAZILDI’

Kitabın yazılış süreciyle başlamak istiyorum. ‘Ev’, nasıl bir derdin ürünü? ‘Ev’in hazırlık sürecine, yazılış aşamasına dair bizimle paylaşmak istediğiniz neler var?

‘Ev’ varoluşsal çıkmazlarımıza binaen yazıldı. Varlık, aidiyet, hakikat gibi kavramları öncelikle kişisel, sonra da toplumsal bellek lekeleri üzerinden sorgulayan bir temel üstüne kuruldu. Hazırlık aşaması bir yanıyla elbette ona özel okuma, araştırma ve seyahatlerden oluşuyor ama bir yanıyla da önceki altı romanın yazımı da onun hazırlığına dahildi sanırım. En nihayet etrafında döndüğüm, içinde saplantılı biçimde eşelendiğim, uzun süren kazılara girdiğim meselelerle bir anlamda helalleştiğim bir romana dönüştü ‘Ev’.

Romanlarınızın ilk cümlelerine ayrı bir önem verdiğiniz ortada. İlk cümleleriniz romanı özetlediği gibi, okuru neyle karşılaşacağı konusunda da hazırlıyor sanki. ‘Ev’, “Gece uzun sürdü” cümlesiyle başlıyor ve biz kitabı okurken gecenin çok uzun sürdüğünü fark ediyoruz. Özellikle de Seher için. Sanıyorum

Etrafında döndüğüm,
içinde saplantılı
biçimde
eşelendiğim, uzun
süren kazılara
giriştiğim meselelerle
bir anlamda
helalleştiğim bir
romana dönüştü ‘Ev’.

anlamı itibarıyla Seher ismini tercih etmeniz bundan. Gece uzun, seher geç geliyor, çünkü her yer karanlık, çözümsüz ve karmaşık. Dokunmadan romanında da adil olmayanı keşfetmeye, anlamaya çalışan karakterinizin adı Adalet. Karakterlerinize verdiğiniz isimler, onların kişiliğini ve romanın temasını yansıtır mı hep?

Her zaman bu kadar doğrudan olmasa da evet. Siz çok güzel anlattınız. Seher gece ve hayat ilişkisi üzerinden bakınca, Abdülhak Hamit Tarhan ‘Ev’in ruhunu çoktan özetlemiş gibi görünüyor. Çünkü bazen gece sahiden uzun sürer. İçinde sürüklenen fanilere hiç bitmeyecekmiş gibi gelir. Her yer karanlıktır, makber diye haykırırsanız yeridir. Biliyorsunuz, Tarhan bu acı yüklü şiiri karısı Fatma Hanım’ın ölümü üzerine duyduğu sonsuz kederi anlatmak için yazmış. Ama ikinci eşiyse Fatma Hanım’ın cenazesinde tanıştığı rivayet edilir. Hoş, keyfekeder hikâyeler çağında palazlanan bu rivayetin hakikati yansıtmadığına emin gibiyim ama yine de ‘Ev’, tam da hayatın bu tür cilvelerinden hareketle, “Gece uzun sürdü” diye başlasa da, yaşasaydı şairin de hem-fikir olacağını umduğum bambaşka istikamette bir cümleyle bitiyor. Roman da birbiriyle dövüşen o iki cümle arasındaki ipe geriliyor. Yazar-ken tesadüfi kararlarla ilerlemiyorum, aksine sürekli oyunlar kuruyorum. ‘Ev’de ve önceki romanlarda ilk cümleyle birlikte son cümleyle de baktığınızda kısa bir hikayecikle karşılaşsınız. Kısacık ama bir manada romanın yolculuğunu özetleyen. Fakat bunun hiçbir anlamı yok aslında. Esas roman bu iki cümle arasında çünkü. Hayatın doğum ve ölüm arasında oluşu gibi. Aslolanın yolun başlangıcı yahut sonucu değil, yürünüşü olduğu gibi. İşte oyun dediğimiz şey, tam da o yürüyüşe dahildir.

İsimler de elbette tesadüf değil. Anlamları da dediğiniz gibi belirleyici. Ama seçilmelerinin anlamlarından başka sebepleri de var. Fakat bütün oyunlarımı açık etmeyeyim şimdi bir seferde. Dikkatli okurlar zaten zaman içinde hepsini tek tek fark ediyor. Oyunun güzelliği de burada. Zamana yayılmasında.

‘BİZ, UNUTMAKTAN ÇOKÇA MEDET UMAN BİR TOPLUMUZ’

‘Ev’, Seher’le arkadaşı Ogo’nun Camino de Santiago yürüyüşüyle başlıyor. Camino de Santiago, şimdilerde turistik bir havaya bürünmüş olsa da aslında bu güzergâhın Hristiyanların hac yolu olduğunu biliyoruz. Bir ritüel dahilinde yapılan yürüyüş esnasında çekilen cefaların da bir tür arınmaya karşılık geldiği ortada. Seher de sanki bu yürüyüşe “çile çekmek” ve bir nevi arınmak maksadıyla çıkıyor. Peki, onu bağışlayacak Tanrı kim, geçmiş mi? Yoksa Seher bu geçmiş denen Tanrı’dan hesap sormak mı istiyor?

Dini, spiritüel, kültürel, sportif, pek çok nedenle yürünen bu kadim yolun mistik bir kimliği var. Soyu Katolik Kilisesi’nden de önceye, Şamanlara dayanıyor. Hakkında çokça rivayet, bir romancının ağzını sulandıracak bir dolu hikâye mevcut. Temellerine bakınca ezoterik bir yanı var gibi görünse de bana kalırsa yürüyüşün terbiyesi inisiyasyonla falan değil de insanla dünya arasındaki dolaysız aktarımla gerçekleşiyor. Uzun bir yolun yapabileceklerini yapıyor size bu yol, yani uzun uzun düşünmeniz için fırsat veriyor. Evet, oraya anlamak, arınmak ve kendile baş başa kalmak için gidiyor pek çok insan. Seher’inse başlangıçta bambaşka gizli bir planı var. Ama bilinçaltının kendisinden bile gizli ajandasında bir tür arınma arzusu taşıdı-

‘Ev’de ve önceki romanlarda ilk cümleyle birlikte son cümleye de baktığınızda kısa bir hikayecikle karşılaşırsınız. Kısacık ama bir manada romanın yolculuğunu özetleyen...

Kaçtığımız hakikat,
bir gün ansızın, hem de
hiç ummadığımız bir
anda karşımıza çıkarır.
Biz, unutmaktan
çokça medet uman bir
toplumuz.

ğını düşünürsek, çilesini çekerken bağışlanmak için yakaracağı Tanrı, geçmişi kadar bizzat kendi benliğidir de diyebiliriz. Seher, hesap sormaktan ziyade kırgınlığını dile getiriyor bence. Birinin karşısına geçip kırgınlığımızı açık ettiğimizde bu kavga ya da küsme değil, barışma gayesi taşır aslında. Seher'in yolu daha çok bu gibi. 'Ev'in yolu da. Tabii bunu bir hac yolculuğuna yaraşacak şekilde dökülerek, soyunarak, fazlalıklarından arınarak yapıyor. Bu anlamda yolun yapısı, romanın dilinden epigrafına kadar her şeye tesir etti diyebilirim. Mesela normalde çok epigraf kullanırım ben. Onlarla da oyun oynamayı severim. Bölümleri temsilen koyduğum epigrafları arka arkaya okuduğunuzda yine başka bir öyküyle karşılaşmanızı isterim. Ama 'Ev'de ilk kez hiç epigraf kullanmadım. Her şeyi her zamankinden daha sade, soyunarak yapmaya gayret ettim. Fiziksel bir hac yolculuğu ile benliğin magmasına yol alan içsel yolculuğu, yani şahsi hac yolculuğunu ancak böyle yazabileceğimi düşündüm.

Romanlarınızdaki karakterlerin geçmişle problemlili ilişkileri var. Bu ilişki, unutmak, hatırlamak, gerçekle yüzleşmek dengesi üzerine kuruluyor çoğu zaman. 'Ev'deki Seher de böyle. Ancak hatırlamak, görmek, keşfetmek ferahlamadan ziyade daha büyük bir buhran yaratmaz mı çoğu zaman? Huzur unutkanlıktadır, diyebilir miyiz?

Mutlak bir unutuş mümkün olsaydı diyebilirdik ama mümkün değil. Lorca, "Unutuşun örümceği, ör onu iplikleriyle," derken imkânsızlığından haberdar olduğu bir yalandan çaresizce medet ummaktadır. Gerçeğe katlanamadığımızda ardına sığınacak bir sis bulutu ararız. Ama sis, sonunda muhakkak dağılır. Gücümüzü yettiremediklerimizden unutarak kaçma çabası beyhude

Yüzleşme ve özür mekanizmalarımız sakatlanmış, hakikatle kurduğumuz ilişkideki sapmalar sıradanlaşmış. Bu da tarihin tekerrürle perçinlenmesine neden oluyor. Ama başlangıçta zor, çileli ve acılı olsa da nihai huzur yüzleşmede bence.

bir çaba. Kaçtığımız hakikat, bir gün ansızın, hem de hiç ummadığımız bir anda karşımıza çıkıverir. Biz, unutmaktan çokça medet uman bir toplumuz. Yüzleşme ve özür mekanizmalarımız sakatlanmış, hakikatle kurduğumuz ilişkideki sapmalar sıradanlaşmış. Bu da tarihin tekerrürle perçinlenmesine neden oluyor. Ama başlangıçta zor, çileli ve acılı olsa da nihai huzur yüzleşmede bence.

‘MELEKLE ŞEYTANIN İKİ AYRI ŞEY OLMADIĞINI UNUTMAMAK GEREKİR’

Düşünülen, hesaplaşılan, acı çekilen bir şeye dönüşmüş durumda ‘Ev’; her daim sırtta taşınan bir yük, arandıkça bulunamayan bir şey gibi. Kitabı okurken evin hem var olmadığı hem de adım atılan her yer, nefes alınan her an; benlik olduğu hissine kapılıyoruz. Diğer taraftansa ev insanın kendini huzurlu hissettiği bir yerdir, insan orada dış dünyadan korunur, kendini güvende hisseder. Bir şeyin hem bu kadar huzurlu hem de bu kadar acı verici olma durumunu nasıl açıklamak gerekir?

Tözle sanırım. Tam da anlattığınız paradokslar içinde yarılan benliklerin mamulüyüz hepimiz. Az evvelki sözlerinizde ‘Ev’in yerine aileyi koyalım mesela şimdi. Hiç sırtmaz, anlam kaybı olmaz. Ya da hayatı koyalım. Yine aynı. Müt-hiş bir imkânsızlık hikâyesidir insan. Sonsuz bir anlam arayışı. Kırılmış ve birileri tarafından iyileştirilmeyi bekleyen kaval kemiğidir. En muhtaç oldukları tarafından kemirilendir. Sevdikleri ve hatta sevenler tarafından çürütülendir. Melekle şeytanın iki ayrı şey olmadığını unutmamak gerekir. Velhasıl evin adresi, cevabı olmayan ya da tek bir cevabı olmayan bir soru. Ama en başa dönmeye kalksak, seçenekler içinde en çok Odysseus’un ‘İthaka’sı olabilir

Hayatta hiçbir şey birbirinden keskin çizgilerle ayrılmıyor. Aksine çoğu zaman iç içe geçiyor, birbirinin içinde eriyor. En kesin doğrumuzun ardından bile büyük bir hata yatabiliyor bu yüzden. Suçluluklar, sorgulamalar bu yüzden bitmek bilmiyor.

bence ev. Büyük savaş bittikten sonra başlayan esas savaş. İçimizde yaşanan o iç savaş. O büyü-lü dönüş hayali. O uzun yolculuk. Bolca macera.

“Doğru nedir emin olamazdım ama yanlışın yapış yapış koynunda onu tanıyacak kadar uzun yaşamıştım,” diyor Seher bir yerde. Bu cümlelerin etkisi de romanın geneline, karaktere sirayet etmiş durumda sanki. Atılan her adım, tanışılan her insan, söylenen her cümle, söylenmeyen her cümle bu iki zıt kavramı birbirine daha çok yakınlaştırmıyor mu?

Yine az evvel bahsettiğimiz çelişkilere göz kır-pıyoruz. Hayatta hiçbir şey birbirinden keskin çizgilerle ayrılmıyor. Aksine çoğu zaman iç içe geçiyor, birbirinin içinde eriyor. En kesin doğrumuzun ardından bile büyük bir hata yatabiliyor bu yüzden. Suçluluklar, sorgulamalar bu yüzden bitmek bilmiyor. Ben bu romanı yazarken mutlak cevaplar bulmaya çalışmadım, onlara inanmıyorum da zaten. Öncelikli olarak çelişkileri görmeye ve onlarla barışmaya çalıştım. Çünkü bu çıldırtıcı çelişkiler üzerinde yükseliyor küçük ve muhteşem hayatlarımız. Her şey aynı zamanda bizatihi zıttı da çoğu zaman. Hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmadığı, en azından hiçbir şeyin görüldüğü halinden ibaret olmadığı bilgisiyle bakarak bu çelişkilerden hiç değilse kendi içinde tutarlı bir kavrayış kurmak mümkündür belki.

‘BAZEN DEVAM EDEBİLMEK İÇİN VEDALAŞMAYI BİLMEK GEREKİR’

İlk romanınız ‘Unutma Beni Apartmanı’ 2011 yılında yayımlandı. ‘Ev’ yedinci kitabınız. 9 yıl önceki Nermin Yıldırım’a yönelteceğiniz edebi bir eleştiri var mı?

Elbette kendimi pek çok yönden eleştirebilirim. Bir kere o, yani dokuz yıl önceki halim çok gevezeydi. Yazdığım metne akmak, kapılmak istiyor, bütün boşlukları doldurmak için akıyor da akıyordum. Bugün aynı ölçülerde olmasa da hâlâ gevezeyim. Yazma iştahından gelen bir gevezelik bu. Ama insan zamanla neyi yazacağı kadar neyi yazmayacağı üzerine düşünmeyi ve yazdıklarından vazgeçmeyi öğreniyor. Bir de neyi, niye yazdığını hep seziyor ama adını koymasın zaman alıyor. Ama ilk çılgınlıklar böyledir, canhıraş atılır çünkü onlar. Cesaretten değil, korkudan atılır ama atanı korkusunu seyretmeye de mecbur bırakarak bir noktada cesurlaştırır. Velhasıl dokuz sene önceki halimi elbette eleştirebilirim, eleştirilecek çok yanımda olduğuna eminim. Ama öncelikle şefkat duyuyorum o halime.

Şu sıra yeni bir kitap çalışmanız var mı?

Yok. Evvela 'Ev'le vedalaşmak istiyorum. Onca zaman neredeyse içine kapanarak yaşadığı romanın yazımı bitince, ondan ayrılınca bir tür kayıp yaşıyor insan, onun da kendine göre bir yas süreci oluyor. Şimdi Seher'in sesini, sözünü kalemimden silmeye çalışıyorum evvela. Yoksa nereye gitsem benimle gelir, yeni bir dünyada yeni bir karakter kuramam. Malum, hayat böyle. Bazen devam edebilmek için vedalaşmayı bilmek gerekir.

Ben bu romanı yazarken mutlak cevaplar bulmaya çalışmadım, onlara inanmıyorum da zaten. Öncelikli olarak çelişkileri görmeye ve onlarla barışmaya çalıştım. Çünkü bu çıldırtıcı çelişkiler üzerinde yükseliyor küçük ve muhteşem hayatlarımız.

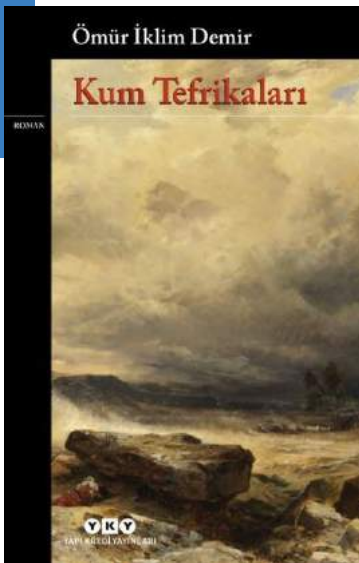
Bir anlam arayışı olarak 'Kum Tefrikaları'

Ömür İklim Demir'in ilk romanı 'Kum Tefrikaları', Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. 'Kum Tefrikaları'nın üstkurmacaya sahip yapısı, tarihi olay örgüsüne buyur edişı, çoğulculuk, bilinç akışı, türler arası geçişler, montaj, kuralsızlık ve en önemlisi de oyun kavramının iskeletin tamamına sirayet etmesi öne çıkıyor.

metin yetkin

‘Muhtelif Evhamlar Kitabı’
nı okuyanların bileceği üzere
Ömür İklim Demir,
dilin kıvraklığından faydalanmayı seven
ve okuru şaşırtmaktan keyif alan bir yazar.

Kum Tefrikaları,
Ömür İklim Demir, 432 syf.,
Yapı Kredi Yayınları, 2020.

2015 yılında yayımlanan ilk öykü kitabı ‘Muhtelif Evhamlar Kitabı’ ile dikkat çeken Ömür İklim Demir, yaklaşık beş sene sonra yine Yapı Kredi Yayınları etiketiyle raflarda yerini alan ‘Kum Tefrikaları’ isimli romanıyla okurla buluştu.

Ömür İklim Demir’in ilk öykü kitabı olan ‘Muhtelif Evhamlar Kitabı’ Almanca ve Farsçaya çevrildi, Haldun Taner Öykü Ödülü, Notre Dame de Sion Liseliler Edebiyat Ödülü ve Ankara Üniversitesi Öykü Ödülü olmak üzere üç ödüle layık görüldü. ‘Muhtelif Evhamlar Kitabı’
nı okuyanların bileceği üzere Ömür İklim Demir, dilin kıvraklığından faydalanmayı seven ve okuru şaşırtmaktan keyif alan bir yazar. Bu üslubu hikâye türüne oldukça uygun düşmüş, hatta bazı hikâyelerin bağlantılı olması kitaba kısmi bir novella havası katmış, Joseph Kessel tarzını andıran şaşırtıcı sonlar okuru çarpmış, her halükârda metin, okuru tahkiye içerisindeki zekaya hayran kalmaya mecbur etmişti -mecbur etmişti, diyorum zira yetkin okur kurmacanın gidişatını, olay örgüsünü hep tahmin etmek, yazarla örtük bir güreşe girmek ister fakat bunda başarısız olursa yazara hayranlık duymaktan kendini alamaz. Öte yandan eleştiri yazılarının temas ettiği bir nokta da kitabın günceli yakalamış olmasıydı. Yazın dünyasına böyle sağlam bir adımla “merhaba” diyen ve biyografisinde yazdığı üzere “şimdilik var olmakla meşgul” olan Demir’in ilk romanı ‘Kum Tefrikaları’.

Kitabın başkahramanı Suruç’ta doktorluk yapan kırklı yaşlardaki Mithat. Burada onun tek bir arkadaşı var, ondan beş yaş büyük Murat Hoca. Kitapta bu iki insanın dostluğu önemli bir yer tutmakta zira Mithat ister Suruç’ta ister İstanbul’da ya da başka bir yerde olsun edebiyat öğretmeni Murat Hoca’nın söyle-

diklerini her zaman hatırlamakta. İki sık sık çay veya rakı içmek için buluşup sohbet ederek birbirlerini yalnızlıklarına katık etmekte. Tabii, Mithat konuşmayı pek sevmez, Murat Hoca ise aksine hem konuşmayı sever hem de entelektüel konular hakkında uzun uzadıya mütalaa etmeyi. Mithat, onun uzun konuşmalarından kaçıyor gibi görünse de aslında tek yoldaşı o. Nitekim romanın eksenini belirleyen olayda da Murat Hoca kritik bir role sahip:

Bir gün Mithat bir telefon alarak yüz yaşından fazla yaşamış Yurdanur Hala'nın vefat ettiğini, ona da bir köşk kaldığını öğrenerek İstanbul'a gider. Maziden kalma bu ahşap köşkün içerisinde Yurdanur Hala'nın kocası Yüzbaşı Şevket Kemal Bey'in günlüğünü keşfeder. Eski yazıyla kaleme alınan bu günlüğü Murat Hoca günümüz Türkçesi'ne çevirecek ve düzenli olarak yazdığı yerel gazetede Mithat'ın da onayıyla tefrika edecektir. Murat Hoca'nın isim babası olduğu, romana adını veren tefrika dizisinin adıdır 'Kum Tefrikaları'. Böylece İttihat ve Terakki döneminden tayyareci bir yüzbaşının hayatı da üst-kurmaca olarak metne dahil olur. İki dostun rakı sofrasında sık sık okuduğu bu günlük aslında tarihi gerçeklikle iç içedir. Osmanlı'nın gücünün azaldığı zamanlarda halkın moralini yüksek tutmak için düzenlenen İstanbul-Kahire uçuşu, muhaberrattan sorumlu Yüzbaşı Şevket Bey'in gözünden anlatılır. Tayyareci Fethi ve Nuri Beylerin canlarına mal olan bu tarihsel gerçeklik üst-kurmacanın ana eksenindedir. Bu noktada romanın başındaki epigraflar okurun aklına gelir. Üç epigrafın ikisi ölümle ilgilidir, kabaca. Üçüncüsü ise eski zamanla. Şurası önemli ki Ömür İklim Demir epigrafa önem veren bir yazar. Bir röportajında epigrafın metni öldürmediğini aksine metne dair ipucu veren önemli bir parça olduğunun altını

Demir'in bu üslubu hikâye türüne oldukça uygun düşmüş, hatta bazı hikâyelerin bağlantılı olması kitaba kısmi bir novella havası katmış, Joseph Kessel tarzını andıran şaşırtıcı sonlar okuru çarpmış, her halükârda metin, okuru tahkiye içerisindeki zekaya hayran kalmaya mecbur etmişti -mecbur etmişti, diyorum zira yetkin okur kurmacanın gidişatını, olay örgüsünü hep tahmin etmek, yazarla örtük bir güreşe girmek ister fakat bunda başarısız olursa yazara hayranlık duymaktan kendini alamaz.

'Kum Tefrikaları'nın üstkurmacaya sahip yapısı, tarihi olay örgüsüne buyur edişi, çoğulculuk, bilinç akışı, türler arası geçişler, montaj, kuralsızlık ve en önemlisi de oyun kavramının iskeletin tamamına sirayet etmesi öne çıkıyor.

çizer. Bu bağlamda üçüncü epigraf ve onunla aynı kapıya çıkan bir pasaj dikkate değer:

"Eskiden hayat daha ilginçti. Her evde bir cin yaşardı, her kilisenin bir tanrısı vardı. İnsanlar gençti, şimdiyse her dört kişiden biri yaşlı. Stalker adlı filmde"

"Şimdiyse çoğu insan, yaşlansa bile büyümüyordu. Mezarlıklar, her daim çocuk kalmış, Peter Pan cesetleriyle doluydu." (s.113)

Bu alıntılarını ipucu kabul edip Mithat'ın iç dünyasını da göz önünde bulundurunca kitabın ruhuna sinen bir anlam arayışına tesadüf etmek zor değil. Mithat, annesini ve babasını kaybettiği için kendini yalnız ve sevgisiz hisseden, hayata tutunmak için bir anlam arayan fakat bu anlamı bulamayan, bu anlamı bulamayışını anlam addeden bir karakter. Ancak bu uyumsuz tarafıyla mücadele içerisinde. Bilhassa eşyayla olan tesadüflerinde Mithat'ın geçmişe sığınmak isteyen romantik mizacı bu mücadeledeki tek silahıdır. Mâzi, onun için bir sığınaktır, hatta bu sebeple ani bir kararla eskiden yaşadığı Kurtuluş'a giderek oradaki dostu Erman'ı görecektir.

Böyle gelişen romanı genel anlamda postmodern bir metin olarak kabul etmek yanlış olmaz. Üstkurmacaya sahip yapısı, tarihi olay örgüsüne buyur edişi, çoğulculuk, bilinç akışı, türler arası geçişler, montaj, kuralsızlık ve en önemlisi de oyun kavramının iskeletin tamamına sirayet etmesi bu dahiliyetin sebepleri arasında gösterilebilir. Son olarak, Mithat karakterinin daha iyi anlaşılması için yazıyı şu alıntıyla bitirmekte fayda var:

“Neyin mücadelesini verdiğimi anlamaya çalışmanın mücadelesi... Birkaç kere daha söylersem, anlamını yitiriyor olmanın mücadelesi... Yitip gitmenin, tekrar ve tekrar lme karşı koymanın, koymaya çalışmanın ve de uzun vadede, hep ama hep kaybetmenin mücadelesi... Tek bir tuğlayı yerinden oynatabilmek için, aynı duvara yüzlerce defa kafa atmaktan pek farkı yoktu yaptıklarımın.” (s.137-138)

Ahmet Kardam: Mustafa Suphi'nin kaybıyla Türkiye komünist ve sosyalist hareketi İslâm'la hiç barışamadı

Ahmet Kardam'ın son çalışması "Mustafa Suphi Karanlıktan Aydınlığa" İletişim Yayıncılık tarafından yayımlandı. Kardam ile Mustafa Suphi'yi ve Suphi'nin Bolşevik Devrimi ile ilişkisini konuştuk.

soner sert

Son kitabı Mustafa Suphi biyografisini 2016-2020 tarihleri arasında kaleme alan Ahmet Kardam ile bir araya geldik. Kişisel siyasal geçmişinde Suphi'nin yerini, Suphi'nin Bolşevik Devrimi ile ilişkisini ve kısa süren yaşamındaki onurlu mücadelesini konuştuk.

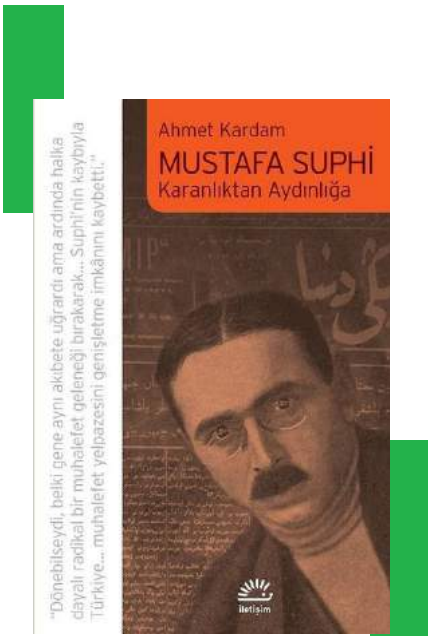
1945 yılında doğan Ahmet Kardam, 1969'da ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdikten sonra aynı bölümde asistanlık yapmaya başlar. 12 Mart darbesinden sonra öğrencilik dönemindeki eylemlerinden dolayı 9 ay süreyle cezaevinde yatar ve asistanlıktan atılır. Yasa dışı yollarla Hollanda'ya giden Kardam, gıyabında 10 yıla mahkûm edilse de '74 affıyla geri döner. Yayın sektöründe çalışır.

1976 yılında TKP'ye üye olan Kardam, Politika gazetesinde yayın yönetmeni yardımcısı olarak çalışır. 12 Eylül darbesinden sonra yine yasa dışı yollarla Avrupa'ya giden Kardam, -yine- gıyabında mahkûm edilir.

“Türk Ceza Yasası'nın 141. ve 142. maddelerinin kaldırılması mücadelesi çerçevesinde, Kutlu ve Sargın'ın ardından, 1989 yılında, Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi üyesi sıfatıyla Türkiye'ye döndüm ve tutuklandım.” 2 sene sonra cezaevinden çıkan Kardam, 2007'ye kadar Veri Araştırma Şirketi'nde ve BZD Yayınları'nda çalışır. “2008'de emekli olunca, beşinci kuşak torunu olduğumu ancak 50. yaşımdan sonra öğrendiğim Cizre-Botlan miri Bedirhan Bey üzerine beş yıl süren iki ciltlik kitap çalışmasına başladım.”

Son kitabı Mustafa Suphi biyografisini 2016-2020 tarihleri arasında kaleme alan Kardam ile bir araya geldik. Kişisel siyasal geçmişinde Suphi'nin yerini, Suphi'nin Bolşevik Devrimi ile ilişkisini ve kısa süren yaşamındaki onurlu mücadelesini konuştuk.

Biçim olarak biyografi, bir yazar açısından her koşulda risk barındırır. Bahse konu olan kişinin yaşamında nelerin anlatılıp anlatılmadığı her daim tartışmaya konu olur. Hele de Türkiye Solu'nun hemen, tamamına yakınının sa-

Mustafa Suphi Karanlıktan Aydınlığa, Ahmet Kardam, 408 syf., İletişim Yayıncılık, 2020.

Ben bu kitap üzerinde çalışmaya karar verirken Mustafa Suphi'nin biyografisini yazma gibi bir düşüncem hiç olmadı. Mustafa Suphi'ye ilişkin olarak o tarihe kadar yapılmış tüm çalışmalar hep iki eksen üzerine oturtulmaya çalışılmıştı: Birincisi Mustafa Suphi-Ankara eksenini, ikincisi Moskova-Ankara eksenini.

hiplendiği Mustafa Suphi odakta olursa... Yola çıkarken bir tedirginliğiniz yahut bir kaygınız oldu mu? Olduysa nasıl bertaraf ettiniz?

Ben bu kitap üzerinde çalışmaya karar verirken Mustafa Suphi'nin biyografisini yazma gibi bir düşüncem hiç olmadı. Mustafa Suphi'ye ilişkin olarak o tarihe kadar yapılmış tüm çalışmalar hep iki eksen üzerine oturtulmaya çalışılmıştı: Birincisi Mustafa Suphi-Ankara eksenini, ikincisi Moskova-Ankara eksenini. Oysa meselenin bir de üçüncü eksenini vardı: Mustafa Suphi-Bolşevik Partisi eksenini. Bir başka deyişle Suphi'nin Ekim Devrimi'nin çeşitli cepheleriyle ve Bolşevik Partisi yönetimiyle olan ilişkileri hiç incelenmemişti; o nedenle de bu boyuttan yoksun olan tüm "Mustafa Suphi" araştırmalarının vardı sonuçlar bence eksik, hatta yanlış olmaya mahkûmdu. Ben bir Mustafa Suphi biyografisi yazmak için değil, eksik bırakılmış olan bu üçüncü boyutu araştırmak üzere yola çıktım. Bunu yapabilmek için Mustafa Suphi'ye dair bugüne kadar gün ışığına çıkartılmış her bir arşiv belgesini Rusya'daki iç savaşın aşamalarına, Bolşevik Partisi yönetiminin Doğu politikasına ve Batı dünyasına pencere açma çabalarına denk düşen tarihsel bağlamları içine yerleştirdim. Böylece ortaya çıkan "Mustafa Suphi portresi"ni, 1915 öncesi Mustafa Suphi'sinin savunduğu görüşlerle oluşan arka planıyla birlikte yorumlamaya çalıştım. İletişim Yayınları ise bu çalışmamı "politik-entelektüel biyografi" olarak yayımladı ki ben bir biyografi tasarlamamış olsam bile, kitabım kuşkusuz böyle de nitelenebilir.

Kısacası, giriştiğim çabayı hiçbir zaman bir "Mustafa Suphi biyografisi" olarak tasarlamadığım için, yola çıkarken sözünü ettiğiniz türden bir tedirginliğim yahut kaygım olmadı. Her tarih yazımı gibi benim çalışmamın da kuşkusuz

Oysa meselenin bir de üçüncü ekseni vardı: Mustafa Suphi-Bolşevik Partisi ekseni. Bir başka deyişle Suphi'nin Ekim Devrimi'nin çeşitli cepheleriyle ve Bolşevik Partisi yönetimiyle olan ilişkileri hiç incelenmemişti; o nedenle de bu boyuttan yoksun olan tüm "Mustafa Suphi" araştırmalarının vardığı sonuçlar bence eksik, hatta yanlış olmaya mahkûmdu.

daha da derinleştirilip zenginleştirilmesi gereken eksiklikler, hatta düzeltilmesi gereken yanlış değerlendirmeler içeriyor olması mümkündür. Böyle bir riskin yarattığı "tedirginlik" veya "kaygı" ise bence söz konusu olamaz, zira serçeden korkanın zaten darı ekmemesi gerekir.

Bu vesileyle, sayın Emel Akal'ın benim kitabımdan kısa bir süre önce yayımlanan 'Müslüman Komünistler: Petrograd-Kazan (1917-1918)' başlıklı çalışmasına (İletişim 2020) değinmek isterim. 1918 sonrasını kapsayacak ikinci cildini sabırsızlıkla beklediğim bu çalışma bir yanıyla da, Mustafa Suphi ile Bolşevik Partisi yönetimi arasındaki ilişkileri aydınlatacak nitelikte bir araştırma olması bakımından da önem taşıyor. Araştırmacıların hem Mustafa Suphi'nin 1915 öncesi fikir dünyasını ve politik faaliyetlerini, hem de İç Savaş yıllarında Rusya'nın Müslüman Komünistleriyle yaptığı kader birliğini ele almaya başlamalarını çok değerli buluyorum.

'ESKİ ÇALIŞMALARDAKİ MUSTAFA SUPHI'YE DAİR TARİH YAZIMININ DOĞRU OLMADIĞINI GÖSTERMEYE ÇALIŞTIM'

Bilindiği kadarıyla Mustafa Suphi'nin yaşamı hakkında uzun uzadıya yapılmış, kapsamlı bir çalışma ne yazık ki bir elin parmakları kadar... Siz kitabı ortaya çıkarırken nasıl bir yöntem izlediniz? Geçmiş çalışmalardan farklı olarak ne söylediniz?

Farklı olarak ne söylediğime geçmeden, daha önceki çalışmaların çizdiği Mustafa Suphi portresini hatırlatmak isterim. Bu portre en genel hatlarıyla ve özetle şöyleydi:

1915 öncesinin Mustafa Suphi'si “milliyetçi” ve “Türkçü” ve Rusya'ya gittikten sonra da, ölünceye kadar Türk Milliyetçisi olmaya devam etmiş birisiydi. Hatta kimilerine göre “Turancı”ydı.

Sovyet Rusya'sında, 1918-1920 arasındaki üç yıllık mücadelesi sırasında, kendine özgü herhangi bir fikri olmamış, Bolşevik Partisi'nin ve Komünist Enternasyonal'in görüşlerinin propaganda-sını yapan makaleler yazmakla yetinmiştir.

Mustafa Kemal Suphi'yi Türkiye'ye, Ankara'da kendisinin kurduğu “Komünist Fırkası”na katılması ve o parti dışında faaliyet göstermemesi koşuluyla davet etmiş ve Mustafa Suphi de bu şartı kabul ederek Türkiye'ye dönmüştü. Böylece, Suphi Türkiye'ye Mustafa Kemal'le işbirliği yapmak üzere, onun icazetiyle, ona güvenerek dönmüş oluyordu.

Kitabım üzerinde çalışmaya başladığım 2016 yılında, benden önceki araştırmacıların çalışmalarından çıkan Mustafa Suphi'ye dair tarih yazımı işte bu birkaç satırdan ibaretti. Ben ise bu tarih yazımının doğru olmadığını, kaynak olarak gösterilen belgelerde böyle bir tarih yazımını destekleyen hiçbir kanıt bulunmadığını göstermeye çalıştım. Farklı olarak söylediğim budur.

Kullandığım yönteme gelince... Benim hemen hemen hiçbir yeni belgeye ulaşmam gerekmedi. 2016 yılı itibariyle, Mustafa Suphi'ye ilişkin neredeyse bütün belgeler Latin harfli Türkçeye kazandırılmış bulunuyordu. Bu kazanım Türkiye Komünist Partisi tarihi üzerine çalışmış araştırmacıların ve kurucuları arasında yer almış olmaktan gurur duyduğum Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı'nın (TÜSTAV) paha biçilmez emeklerinin ürünüydü. Üzerlerinde çalışmaya başladığımda gördüm ki bu belgeler, onları

Mustafa Suphi'ye dair bugüne kadar gün ışığına çıkartılmış her bir arşiv belgesini Rusya'daki iç savaşın aşamalarına, Bolşevik Partisi yönetiminin Doğu politikasına ve Batı dünyasına pencere açma çabalarına denk düşen tarihsel bağlamları içine yerleştirdim.

1915 öncesinin Mustafa Suphi'si “milliyetçi” ve “Türkçü” ve Rusya'ya gittikten sonra da, ölünceye kadar Türk Milliyetçisi olmaya devam etmiş birisiydi. Hatta kimilerine göre “Turancı”ydı.

gün ışığına çıkartan araştırmacılar tarafından bile dikkatlice okunup incelenmeden, kendi öznel yargılarına dayanak yapılmaya çalışılmış ve böylece gerçeklerle bağdaşmayan bir “Mustafa Suphi portresi”nin ortaya çıkmasına neden olunmuştur. Oysa özellikle Yeni Dünya gazetesinde yayımlanan haberlerde ve Mustafa Suphi'nin genellikle politik tutum açıklamaları niteliğindeki makalelerinde, adına layık bir tarih yazımı için araştırılması gereken bütün konuların ipuçları mevcuttu. Bu ipuçlarını görebilmek için o makale ve haberleri sonuna kadar dikkatlice okumak yeterliydi. Benim yaptığım bu oldu. Mustafa Suphi'ye ilişkin her bir belgenin tarihsel bağlamları içine oturtulmasıyla oluşan tabloyu yorumlamaya çalıştım. Bu tabloda, bugüne kadar varlığından hemen hiç haberdar olmadığımız çok sayıda ilginç sahneye ek olarak, gerçeğe çok yakın olduğunu düşündüğüm bambaşka bir “Mustafa Suphi portresi” de ortaya çıktı.

Kitabı kaleme alma gerekçenizi, Mustafa Suphi'nin “Siyasi hava Kafkaslar'da kalmaya müsait değil” sözünün oluşturduğunu söylüyorsunuz. Bu söz ne anlama geliyor? Che'nin Küba'dan giderken Fidel'e dediği gibi, “Devrim beni çağırıyor” gibi bir söz mü, yoksa başka bir anlamı mı var?

Bu söz, Bakû'de Mustafa Suphi'yle birlikte çalışmış, Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluş kongresinde Merkez Komitesi üyeliğine seçilmiş Süleyman Nuri'nin 2002'de TÛSTAV tarafından yayımlanmış anılarında yer alıyordu. Süleyman Nuri'nin ifadesine göre, Mustafa Suphi'nin sarf ettiği bu cümle, kendisini Türkiye'ye dönme fikrinden caydırmaya çalışanlara verdiği yanıttır. Suphi'nin gerçekten böyle bir söz söyleyip söylemediği, söylediye bile bununla tam olarak neyi kastettiği belli değildir. O bakımdan, bu sözün

Mustafa Kemal Suphi'yi Türkiye'ye, Ankara'da kendisinin kurdurduğu "Komünist Fırkası"na katılması ve o parti dışında faaliyet göstermemesi koşuluyla davet etmiş ve Mustafa Suphi de bu şartı kabul ederek Türkiye'ye dönmüştü. Böylece, Suphi Türkiye'ye Mustafa Kemal'le işbirliği yapmak üzere, onun icazetiyle, ona güvenerek dönmüş oluyordu.

ne anlama geldiğine dair fikir yürütmeyi pek anlamlı bulmuyorum. Benim açımdan önemli olan, bu sözün görmemi, üzerinde düşünmemi sağladığı gerçektir. Bu, Mustafa Suphi konusunda o güne kadar yapıp yayımlanmış çalışmaların hiçbirinde Bolşevik Partisi'yle ilişkilerinin incelenmemiş olduğu gerçeğiydi. "Siyasi hava Kafkaslarda kalmaya müsait değil" cümlesi, Bolşevik Partisi'yle arasında, sosyalist devrimini gerçekleştirmiş Azerbaycan'ın merkezi Bakû'de kalmasına imkân vermeyecek kadar büyük sorunlar olduğu ihtimalini akla getiriyordu. Beni, Suphi'nin Bolşevik Partisi yönetimiyle ilişkilerini incelemem gerektiği sonucuna götürüp bu kitabı yazmama neden olan şey işte, Mustafa Suphi'nin söylediği iddia edilen beş sözcükten ibaret bu cümlesi oldu.

Mustafa Suphi Karanlıktan Aydınlığa, Ahmet Kardam, 408 syf., İletişim Yayıncılık, 2020.

Nitekim kitabımda, Mustafa Suphi'nin Bolşevik Partisi yönetimiyle ve ona bağlı Kafkas Bürosu'yla ilişkilerinde üç noktada ciddi kırılmalar yaşadığını kanıtlarıyla gösterebildiğimi düşünüyorum. Bu kırılmalardan birincisi, Doğu sorunu konusundadır. Tatarların Cedid hareketinin içinden gelen Mollanur Vahidov ile Sultan Galiev'in liderliğindeki Müslüman Komünistlerle kader birliği yapan Mustafa Suphi, Bolşevik Partisi yönetiminin Ekim Devrimi'nin ayakta kalabilmesini sadece Batı Avrupa işçi sınıfının gerçekleştireceği devrimlere bağlayıp Doğu halklarının devrimci potansiyellerine gereken önemi vermemesini, somut bir Doğu politikasına sahip olmamasını eleştiriyordu. Ayrıca, gene Müslüman Komünistlerle birlikte, Bolşevik Partisi yönetimini, Doğu'nun Müslüman halklarına ulusların kaderlerini tayin hakkı konusunda vermiş olduğu sözler tutulmadığı için eleştiriyordu. Doğu sorunu konusunda takındığı bu eleştirel

Mustafa Suphi'nin Bolşevik Partisi yönetimiyle ve ona bağlı Kafkas Bürosu'yla ilişkilerinde üç noktada ciddi kırılmalar yaşadığını kanıtlarıyla gösterebildiğimi düşünüyorum.

pozisyon onun Bolşevik Partisi yönetimiyle ilişkilerindeki birinci kırılma noktasını oluşturuyordu. İkinci kırılma noktası, Bolşevik Partisi yönetiminin Enver Paşa liderliğindeki İttihatçı şeflerle kurduğu ittifaktı. Üçüncü kırılma noktasını ise, Bolşevik Partisi'nin Merkez Komitesi'ne bağlı Kafkas Bürosu'nun TKP içindeki muhalefeti kışkırtıp cesaretlendirici tutumu oluşturuyordu. Bolşevik Partisi yönetimiyle ilişkilerindeki bu üç kırılma noktasının, Mustafa Suphi'nin Türkiye'ye yönelik politikalarını Bolşevik Partisi yönetiminin politikalarıyla uyumlaştırmakta sorunlar yaşamasına neden olduğu anlaşılıyor.

Geçmişten bugüne yapılan tartışmalarda Mustafa Suphi'nin Türkiye dönüş kararının arkasında çeşitli gerekçeler olduğu söylenegeliyor. Siz, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'ye dönüş kararının dayandığı gerekçelerin neler olduğu konusunda çeşitli şeyler söylene geldiği doğrudur. Suphi'nin Türkiye'ye dönüşünü aydınlığa kavuşturan belli başlı bütün belgeler yayımlanalı 16 yıl olduğu halde konunun hâlâ söylenti malzemesi olmaktan çıkmamış olması hayret edilecek bir durumdu. Benim herkesin erişimine açık belgeleri inceleyerek bu konuda vardığım sonuç özetle şöyledir:

Mustafa Suphi'nin Türkiye'ye dönüş kararının amacı, başlamış olan bağımsızlık mücadelesine Türkiye Komünist Partisi'nin aktif katılımını sağlamak, partiyi bu mücadele içinde örgütleyerek güçlendirmek ve savaş sonrasında kurulacak rejimin biçiminin belirlenmesinde söz sahibi olacak güce ulaştırmaktı. Bu hedefe ancak yasal çalışmayla varılabılırdi. Mustafa Kemal'e yazılan mektubun amacı Türkiye'ye dönüş ve yasal çalışma konusunda izin istemek değil, kendisini bu konuda haberdar ederek takınacağı tavrı öğ-

Bu kırılmalardan birincisi, Doğu sorunu konusundadır. Tatarların Cedid hareketinin içinden gelen Mollanur Vahidov ile Sultan Galiyev'in liderliğindeki Müslüman Komünistlerle kader birliği yapan Mustafa Suphi, Bolşevik Partisi yönetiminin Ekim Devrimi'nin ayakta kalabilmesini sadece Batı Avrupa işçi sınıfının gerçekleştireceği devrimlere bağlayıp Doğu halklarının devrimci potansiyellerine gereken önemi vermemesini, somut bir Doğu politikasına sahip olmamasını eleştiriyordu.

renebilmekti. Nitekim, Türkiye'ye dönüş kararı, Mustafa Kemal'den gelecek yanıt beklenmeden alınmıştı. Ankara'dan herhangi bir icazet alınması söz konusu değildi. Mustafa Kemal'den gelen yanıt mektubunda, komünist partisinin bağımsız faaliyetine izin verilmeyeceği belirtilerek Ankara'ya sadece bir temsili heyet gönderilmesi istendiği halde, Türkiye'ye dönüş Komünist Partisi'nin bağımsız ve yasal faaliyetini gerçekleştirmek amacıyla yapılmış, Mustafa Kemal'in Ekim 1920'de kurduğu Resmi Komünist Fırkası'na katılmak asla düşünülmemişti. Türkiye'de legal olarak faaliyete geçirilecek parti Ankara Hükümeti'ni bağımsızlık mücadelesini kararlılıkla sürdürdüğüce destekleyecek, savaş sonrasında yeni rejim konusu gündeme geldiğinde ise, tepeden inme oligarşik bir yönetim biçimi kurulmasına karşı çıkılacak, bağımsızlık mücadelesine katılmış bütün güçlerin ittifakına ve halkın aktif katılımına dayalı, henüz sosyalist olmayan ama sosyalizme evrilme imkânını barındıran, yerel meclislere (şuralara/Sovyetler'e) dayalı demokratik bir cumhuriyet için mücadele edilecekti. Mustafa Suphi'ye göre, Türkiye'de burjuva demokratik bir devrim aşaması söz konusu olamazdı çünkü bunu gerçekleştirecek bir burjuvazi mevcut değildi. Bağımsızlık mücadelesine önderlik eden Kuva-yı Milliye'nin, sürece müdahale edilmeyecek olursa, savaş sonrasında İtilaf Devletleri'yle uzlaşmaya çalışacağı kesindi. Mustafa Suphi, böyle bir programla yapılacak Türkiye'ye dönüş hamlesinin güvencesini Mustafa Kemal'de değil, Bolşevik Partisi ile Sovyet Rusya'dan gelecek destekte arıyordu.

**'BU ÇALIŞMAMLA 'KARALAMA' VE
'KARARTMA'NIN YARATTIĞI
KARANLIĞI DAĞITMAYA ÇALIŞTIM'**

Bir bölümde, “Mustafa Suphi ve yoldaşları(-nın)... Karadeniz Katliamı karşısında tam bir suskunluğa gömülen Bolşevik Partisi yönetimi...” sözleriyle Sovyetlerin ve Komünist Enternasyonal’in Suphi’yi “maceracılık”la suçladığını söylüyorsunuz. Bu sürecin nasıl geliştiğinden, Suphi ve yoldaşlarının nasıl yalnız bırakıldığından bahseder misiniz?

Bolşevik Partisi’nin “Karadeniz katliamı” karşısındaki suskunluğunun ve hemen ardından Mustafa Suphi’yi “maceracılık”la suçlamasının, Komünist Enternasyonal yönetiminin de Türkiye Komünist Partisi’nin Suphi yönetimindeki kuruluş kongresini geçersiz saymasının arka planında, Suphi’nin Bolşevik Partisi’yle ilişkilerindeki sorunlar olduğunu söylemek sanırım yanlış olmaz. Ama Bolşevik Partisi yönetimiyle yaşadığı sorunlara rağmen Mustafa Suphi, Komünist Enternasyonal’in Bolşevik Partisini de bağlayan 1920 Temmuz’undaki ikinci kongresinin kararlarına ve Bolşevik Partisi yönetiminin ne olursa olsun Türkiye Komünist Partisini Kuvayı Milliye karşısında yalnız bırakmayacağına güveniyordu. Ne var ki, Türkiye’ye dönüş sürecinin yaşandığı Ekim-Aralık 1920 dönemi aynı zamanda, Batı proletaryasından beklenen Dünya Devrimi’nden umudun kesildiği, Bolşevik Partisi yönetiminin öncelikle İngiltere ile kuracağı ticari ve diplomatik ilişkiler sayesinde üç yıl sürmüş olan iç savaşın yarattığı muazzam ekonomik ve sosyal yıkımın yaralarını sarma politikasını (NEP politikalarını) hayata geçirmeyi bir ölüm kalım meselesi haline getirdiği dönemle çakışır. O dönemde İngiltere, Sovyet Rusya ile bir ticaret anlaşması imzalaması karşılığında İran ve Türkiye’de kendisine karşı propaganda ve örgütlenme yapılmayacağı garantisinin verilmesini şart koşuyordu. Türkiye’ye dönüş ile bu konjonktürün çakışması nedeniyle, Mustafa Suphi ile yoldaşları yalnız bırakılır ve Karadeniz katliamı

“
İkinci kırılma noktası, Bolşevik Partisi yönetiminin Enver Paşa liderliğindeki İttihatçı şeflerle kurduğu ittifaktı.

Üçüncü kırılma noktasını ise, Bolşevik Partisi'nin Merkez Komitesi'ne bağlı Kafkas Bürosu'nun TKP içindeki muhalefeti kıskırtıp cesaretlendirici tutumu oluşturuyordu. Bolşevik Partisi yönetimiyle ilişkilerindeki bu üç kırılma noktasının, Mustafa Suphi'nin Türkiye'ye yönelik politikalarını Bolşevik Partisi yönetiminin politikalarıyla uyumlaştırmakta sorunlar yaşamasına neden olduğu anlaşılıyor.

karşısında tam bir suskunluğa gömülen Bolşevik Partisi yönetimi ve Sovyet devleti, hiçbir gerekçeyle mazur gösterilemeyecek bu tutumunu haklı çıkarabilmek için Suphi'yi "maceracılık"la suçlar ve Komünist Enternasyonal yönetimi de Türkiye Komünist Partisi'nin 1920 Eylül'ündeki kuruluş kongresini geçersiz sayar. Böylece, Mustafa Suphi "zamansız ve hazırlıksız, dolayısıyla yanlış bir Türkiye'ye dönüş macerasının acı ama kaçınılmaz kurbanı" haline getirilerek tarihten ve Türkiyeli komünistlerin belleğinden silinmeye çalışılır. Bu karalama ve karartma çabasının etkilerinin günümüze kadar uzandığı görülüyor. Ben bu çalışmamla bu "karalama ve karartma"nın yarattığı karanlığı dağıtmaya çalıştım.

İlk gençlik yıllarınızdan beri devrimci mücadelenin içindesiniz. 60'lı yıllardaki genç devrimci Ahmet Kardam'la, bugünün deneyimli devrimcisi Ahmet Kardam'ın Mustafa Suphi'ye bakışında ne değişti? O gün sizin için Mustafa Suphi neyi temsil ediyordu, bugün neyi temsil ediyor?

Bu kitap üzerinde çalışmaya başlayınca kadar Mustafa Suphi, çoğumuz için olduğu gibi benim için de sadece, Bolşevik Partisi'yle hiçbir sorunu olmayan Türkiye Komünist Partisi'nin kurucu ilk başkanı, Türkiye'ye dönüşünde yoldaşlarıyla birlikte Karadeniz'de katledilmiş bir "devrim kurbanı"ydı. Daha önceki kuşaktan Türkiye Komünist Partisi yöneticilerinin ve, kendim de dahil, benim kuşağımın parti yöneticilerinin Mustafa Suphi konusunda yaptığı tek şey, Karadeniz katliamının gerçekleştiği 28/29 Ocak'ının her yıl dönümünde, "şanlı tarihimiz" edebiyatı eşliğinde Suphi'yi ve 15 yoldaşını anmak ve bu vahşi katliamı tertipleyenleri lanetlemekten ibaret bir seremoni oluyordu. Suphi'nin ölümünün Türkiye Komünist Partisi için "çok büyük bir kayıp" olduğunu tekrarlayıp duruyorduk, ama bu kaybın somut olarak ne olduğunu hiç söyleyemedik. Bolşevik Partisi yönetiminin ve Sovyet devleti-

Mustafa Suphi'nin Türkiye'ye dönüş kararının amacı, başlamış olan bağımsızlık mücadelesine Türkiye Komünist Partisi'nin aktif katılımını sağlamak, partiyi bu mücadele içinde örgütleyerek güçlendirmek ve savaş sonrasında kurulacak rejimin biçiminin belirlenmesinde söz sahibi olacak güce ulaştırmaktı.

nin Karadeniz katliamı konusundaki suskunluğunu sorgulamak ise hiç aklımıza gelmiyordu.

Mustafa Suphi'nin bugün benim için neyi temsil ettiğine gelince, bu sorunuza Mustafa Suphi'nin erken ölümüyle Türkiye'nin neler kaybettiğini sıralayarak yanıtlayabilirim:

Suphi'nin ölümüyle, Rusya'daki iç savaş sırasında Ekim Devrimi'ni savunmak için İdil-Ural cephesinde Beyaz Ordulara karşı savaşmış örnek bir enternasyonalist siyasetçiyi kaybetmiş olduk.

Bağımsızlık savaşı sonrasında tepeden inme, anti-demokratik bir cumhuriyet yerine, yerel meclislere dayalı demokratik bir cumhuriyet kurulmasını savunan, kararlı bir İttihatçı karşıtı siyasetçiyi kaybettik.

“Hür milletlerin hür ittihadı” esasına dayalı “federatif bir cumhuriyet” hedefini savunan bir siyasetçiyi kaybettik.

Her dinden cemaatlerin ruhani kurumlarının devletten ayrılmasını, laikliği savunan, ama aynı zamanda İslâm'la barışık bir komünist siyasetçiyi kaybettik. Onun kaybıyla birlikte Türkiye komünist ve sosyalist hareketi İslâm'la hiç barışamadı. Suphi'nin ölümüyle birlikte “anti-komünizm” bir devlet politikası haline geldi; Türkiye, Birinci Meclis'in o dar muhalefet yelpazesini genişletme imkânını, demokrasiyi, çoğulculuğu kaybetti.

Hazırladığınız yeni bir çalışma var mı? Günleriniz nasıl geçiyor?

Hayır, şu anda gündemimde böyle kapsamlı bir çalışma yok. Günlerimi dinlenerek, kitap okuyarak ve kendimi Covid-19 virüsüne karşı korumaya çalışarak geçiriyorum.

Leila Sebbar'ın ve Şehrazat'ın Paris'i

Leila Sebbar'ın 'Şehrazat: 17 Yaşında, Esmer, Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü,' romanı, İletişim Yayıncılık tarafından okurla buluştu. Kitapta, Şehrazat'ın dökülmemiş sırları, Paris'in arka sokakları ve arka insanlarıyla birleşip, ilginç bir siyasi mizansen kuruyor.

büşra uyar

İşlek ve “klas” sokakları, çıkan yolların sonunu Eiffel’e hazırlayan zarif şehir stili, fonda hafif bir saksafon ezgisiyle; Paris. Büyük, tertemiz ceme kanların ardında lüks mağazalara ya da eşsiz tatlara, yüksek sanat kadar avangart sanata da ev sahipliği edebilen bir Paris...

Ama siz şimdi unutun bunu.

Leila Sebbar’ın Paris’i, “o” Paris değil; ne bu zaman ne de Şehrazat’ın zamanı için. İletişim Yayınları’ndan çıkan ve Bahadırhan Bozkurt’un dilimize kazandırdığı ‘Şehrazat: 17 Yaşında, Esmer, Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü’, 80’lerin Paris’ine götürüyor okuru. İki göçmenin, Sebbar’ın ve Şehrazat’ın Paris’inde unutulmuş, işgal edilmiş evler, satın alındığı için değil çalındığı için gururla ışıldayan lüks takılar, devrimci yayınlar, yoksunluk krizleri ve her şeye rağmen ihtişamlı partiler var. Ve onların ortasında ailesinden, toprağından ve kendi gerçekliğinden göç etmiş bir Şehrazat.

Evet, Şehrazat. 17 yaşında, esmer, kıvırcık saçlı, yeşil gözlü. Kendisinden ne kadar bahsetmek isterse, ne giymek, nerede uyumak, nasıl davranmak isterse o Şehrazat. Göçebelik gereği yüklenilebileceği ve her yerde bırakabileceği şaşâalı kişilik özelliklerinden arınmış, bir bunlar var elimizde. Bu durum yalnız Şehrazat için değil, etrafındakiler için de öyle.

Dolayısıyla son derece dinamik, tek çizgi üzerinde ilerleyen ama kesintili bir kurgusu var anlatının. Aynı karakterler ama farklı öfkeler ya da farklı yoksunluklar, hayatlarına hızlıca girip çıkanlar, bir soygunla bir anda sahip olunanlar, polislere yakalanmamak için sürekli arşınlanan, karanlığına rağmen ışıllık parlayan sokaklar...

İletişim Yayınları'ndan çıkan ve Bahadırhan Bozkurt'un dilimize kazandırdığı 'Şehrazat: 17 Yaşında, Esmer, Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü', 80'lerin Paris'ine götürüyor okuru.

Tüm bunlar çalıntı bir altın zincir gibi güçlü bir şekilde bağlı birbirine ve altın zincir kadar da güzelliğinin farkında.

Bu sabit ve bir o kadar da hızlı hayatta kalmak için durmadan dönüşen kurgu, bir noktada 'Binbir Gece Masalları'nı andırıyor aslında. Nasıl andırmasın, bir Şehrazat'ı da var üstelik! Nitekim anlatıdaki herkes de bunun farkında. Şehrazat ismini duyunca parlayan gözler, aynı klişe sözler için açılan ağızlar kusursuz bir kopya gibi. Beklentileri de aynı: Kız kardeşini kurtaran fedakâr Şehrazat, "erkeğini" zekâsıyla kandıran Şehrazat, hayatta kalmak için anlatan, hayatta kalmak için bir hikâyenin içinde "sarmalayan" Şehrazat...

Oysa bizim 17 yaşında, esmer, kıvırcık saçlı, yeşil gözlü Şehrazat'ımızın itirazı var buna. Şehrazat, hayatta kalmak için avutmuyor ve anlatmıyor. Bu, kulağına küpe edilmiş bir öğüt de değil üstelik. İsteddiği kadarını, istediği zaman anlatmak, bu göçebelikte onun yanına alabildiği tek karakter özelliği. Ona hayran erkekler adeta gözlerini koca koca açmış bekliyor: Şehrazat avutsun, Şehrazat kendini sunsun, Şehrazat gün batımını gün doğumuna kelimelerle bağlayıp zamanı alt etsin, Şehrazat biraz Şehrazat olsun canım! Hâlbuki bunlar Şehrazat'ın umurunda bile değil: O bazen Camilla, bazen Roza.

Şehrazat'ın dökülmemiş sırları, Paris'in arka sokakları ve arka insanlarıyla birleşip, ilginç bir siyasi mizansen kuruyor. Tam da bu nedenle, görsel olarak da güçlü işliyor roman. Dinamik kesmeler, sıçramalı kurgular, bir anda taban tabana zıt işleyen mizansen ve karakterler, değişen renk paletleri ve her şey hakkında konuşabilenlerin ortasında hiçbir şey hakkında ko-

Şehrazat: 17 Yaşında - Esmer - Kıvırcık Saçlı - Yeşil Gözlü, Leila Sebbar, Çevirmen: Bahadırhan Bozkurt, 204 syf., İletişim Yayıncılık, 2020.

İletişim Yayınları'ndan çıkan 'Şehrazat: 17 Yaşında, Esmer, Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü', yenilikçi ve ilginç bir göçebelik deneyimi. Işıl ışıl ve yersiz yurtsuz; yeni sonlanmış savaşlar, sınırlar ve kültürler arasında mekik dokuyan bir roman; tarihi ve Paris sokaklarını bir de böyle arşınlamanın bir başka yolu...

nuşmayan bir Şehrazat. Bir romanın yanı sıra, bir Yeni Dalga filmi bile diyebiliriz bu kaosa!

İletişim Yayınları'ndan çıkan 'Şehrazat: 17 Yaşında, Esmer, Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü', yenilikçi ve ilginç bir göçebelik deneyimi. Işıl ışıl ve yersiz yurtsuz; yeni sonlanmış savaşlar, sınırlar ve kültürler arasında mekik dokuyan bir roman; tarihi ve Paris sokaklarını bir de böyle arşınlamanın bir başka yolu...

Timur Soykan: Hala buzdağının çok küçük bir kısmını görüyoruz

Timur Soykan'ın yeni kitabı 'Baronlar Savaşı - Zindaşti Olayının Perde Arkası', Kırmızı Kedi Yayınları tarafından yayımlandı. Soykan ile kitabını konuştuk.

sadık güleç

Gazeteci Timur Soykan'ın 'Baronlar Savaşı - Zindaşti Olayının Perde Arkası' adlı kitabı Kırmızı Kedi Yayınevi'nden çıktı. İranlı uyuşturucu kaçakçısı Zindaşti, geçtiğimiz günlerde hayatını kaybeden Burhan Kuzu'nun onun mahkemesine müdahalesi ve işlenen bir dizi cinayet nedeniyle Türkiye kamuoyu tarafından yakından biliniyordu. Fakat Timur Soykan 'Baronlar Savaşı' adlı bu çalışmada, uyuşturucu ticaretinin Türkiye ve dünyada artık devletleri ele geçirdiğini, sistemi kendi amaçları için nasıl kullandığını ortaya çıkarıyor.

Devletleri arkasına almak için cinayetler işleyen, rakiplerini ortadan kaldırmak için yargıyı, polisi, istihbaratı ve siyasetçileri kullanan, karakollardan, mahkemelerden elini kolunu sallayarak çıkan büyük organizasyonun şeması bu çalışmada ortaya konuyor. Timur Soykan'ın deyimiyle eğer Türkiye'de uyuşturucu baronlarının yaptıkları bir filmin senaryosunda yer alsaydı herhalde çok abartılı bulunurdu. Ama yaşananlar gerçek ve olağandışılığın son derece olağan hale geldiği günümüz Türkiye'sinde her şey gözümüzün önünde yaşandı.

Soykan'la kitabını ve baronları konuştuk.

İsterseniz okuyucuların meseleyi daha iyi anlaması açısından Türkiye'de sizin kitabınızda da ele aldığınız olayların başlangıç noktası ne, uyuşturucu baronları arasındaki savaş nasıl başladı, bu olaya başlangıç olan olay nedir diye konuşmaya başlayalım.

2014 yılında 2.1 ton uyuşturucu taşıyan Noor 1 isimli gemi Birleşik Arap Emirlikleri'nden kalktı ve Yunanistan'a ulaştı. Uyuşturucuyu Atina yakınlarındaki depolara götördüler. Uyuşturu-

“

2014 yılında 2.1 ton uyuşturucu taşıyan Noor 1 isimli gemi Birleşik Arap Emirlikleri'nden kalktı ve Yunanistan'a ulaştı. Uyuşturucuyu Atina yakınlarındaki depolara götördüler. Uyuşturucunun sahipleri böylece kendi 'malları'nı paylaşmış oldu. Bu depolardan İtalya, Belçika, Hollanda'ya götürmeyi planlıyorlardı.

Amerikan uyuşturucu ile m¼cadele teşkilatı DEA'in raporlarında yer alan bilgi şu: Bu uyuşturucunun bir kısmı Naci Sharifi Zindaşti'ye, önemli bir kısmı da Orhan Üngan'a aitti. Zindaşti ve Orhan Üngan dışında önemli aktör Hacı Parviz var. Ayrıca uyuşturucunun sevkiyatını sağlayan Esfandiar Rigi çok önemli bir aktör. Uyuşturucu yakalandıktan sonra baron olduğu iddia edilen bu isimler arasında savaş başlıyor.

cunun sahipleri böylece kendi 'malları'nı paylaşmış oldu. Bu depolardan İtalya, Belçika, Hollanda'ya götürmeyi planlıyorlardı.

Yani Noor 1'in yükü aslında çok ortaklı bir uyuşturucunun paylaşımı...

Evet. Aslında uyuşturucu sevkiyatı hep böyle oluyormuş. Bir gemi ya da TIR yola çıkıyor, orada farklı kişilerin payları oluyor. Maliyet çok yüksek olduğu için sevkiyat sırasındaki masrafı ve riski paylaşıyorlar. Burada 'malı' taşıyan yani organizasyonu yürüten Esfandiar Rigi. Zindaşti'nin çocukluk arkadaşı, İranlı.

Ama burada bir ihbar yapılıyor. Yunan polisi depolara baskın düzenliyor değil mi?

Evet burada bir ihbar yapılıyor. Ve değişik depolardaki bu uyuşturucu yakalanıyor.

Peki burada kişileri tanımak açısından soruyorum. Bu uyuşturucunun ortakları kimler?

Amerikan uyuşturucu ile m¼cadele teşkilatı DEA'in raporlarında yer alan bilgi şu: Bu uyuşturucunun bir kısmı Naci Sharifi Zindaşti'ye, önemli bir kısmı da Orhan Üngan'a aitti. Zindaşti ve Orhan Üngan dışında önemli aktör Hacı Parviz var. Ayrıca uyuşturucunun sevkiyatını sağlayan Esfandiar Rigi çok önemli bir aktör. Uyuşturucu yakalandıktan sonra baron olduğu iddia edilen bu isimler arasında savaş başlıyor.

Burada sanırım dikkat çeken isim Orhan Üngan... Biz aslında Türkiye'de önemli uyuşturucu baronlarını çok duymadık. Çok son-

Orhan Ünğan'ın çok az bilinmesinin bir nedeni daha var. Çok fazla kimlik kullanıyor. Belçika'da, Hollanda'da, Sırbistan'da, Dubai'de yaşıyor. Farklı ülke vatandaşları adına düzenlenmiş beş ayrı kimliği tespit edilmiş, belki daha fazlası da var.

raları bazı isimlerin önemini anlayınca da şaşırдық. Orhan Ünğan aslında çok önemli bir isim. Ve bu soruşturmaya kadar hiç bilinmiyor değil mi?

Hiç duymadık. Zaten lakabı da 'Hayalet' ve bu lakabı hak eden bir karakter. Türkiye'de 2014 yılından sonra başlayan çatışmalarda ismini öğrendiğimiz, Google'da arama yaptığınızda sadece kötü bir vesikalık fotoğrafı çıkan birisiydi. Ama DEA raporlarında Afganistan'dan Avrupa'ya ulaştırılması organizasyonlarının lideri olarak anlatılıyor. Ancak Orhan Ünğan, Zindaşti'nin DEA ajanı olduğunu ve onun verdiği istihbaratlarla adının bu raporlarda bu şekilde yer aldığını savunuyor.

Ayrıca Bolu'da 2011'de yakalanan 150 kiloluk eroin davasının sanığı ama pek haber bile olmamış bu olay. Bu davadan yıllar sonra hüküm aldı.

Orhan Ünğan'ın çok az bilinmesinin bir nedeni daha var. Çok fazla kimlik kullanıyor. Belçika'da, Hollanda'da, Sırbistan'da, Dubai'de yaşıyor. Farklı ülke vatandaşları adına düzenlenmiş beş ayrı kimliği tespit edilmiş, belki daha fazlası da var.

Burada tekrar Zindaşti'ye dönmek istiyorum. Zindaşti kimdir?

Zindaşti'nin gerçekten çok garip bir hayat hikayesi var. Bir Kürt aşiretinin mensubu olarak Türkiye-İran sınırında Urmiye kentinde doğuyor. Dedesi, babası, amcası idam ediliyor. İddiaya göre, Kürt kimliklerinden dolayı idam ediliyorlar. Ancak bu konuda kesin bir belgeye erişemedim. 20 yaşındayken İran'da Esfandiar

Baronlar Savaşı - Zindaşti Olayının Perde Arkası, Timur Soykan, 424 syf., Kırmızı Kedi, 2020.

Zindaşti'nin gerçekten çok garip bir hayat hikayesi var. Bir Kürt aşiretinin mensubu olarak Türkiye-İran sınırında Urmiye kentinde doğuyor. Dedesi, babası, amcası idam ediliyor. İddiaya göre, Kürt kimliklerinden dolayı idam ediliyorlar.

Rigi ve Hacı Parviz yani Çetin Koç ile birlikte uyuşturucu ticareti suçundan yakalanıp idam cezasına çarptırılıyorlar. Cezaevinden birlikte firar ediyorlar. Sahte kimliklerle Türkiye'ye kaçıyorlar. İstanbul'da uyuşturucu ticareti ve bununla bağlantılı bazı suçlardan haklarında işlem yapılıyor. Zindaşti, sahte olan Kamal Sharifi Seydani adıyla yargılanıyor.

Peki 2014 yılında Yunanistan'da yakalanan bu uyuşturucudan dolayı Ünğan kardeşler Zindaşti'yi mi suçluyorlar?

Bu uyuşturucu yakalandıktan sonra Esfendiar Rigi operasyondan kurtulup Türkiye'ye kaçıyor. Zindaşti ile temas kuruyor. Zindaşti görüşüklerini kabul ediyor. Esfendiar Rigi'den o günden beri haber alınamıyor. Orhan Ünğan'ın iddiası, Yunanistan'da yakalanmayan bir ton uyuşturucu vardı. Zindaşti işkence ile onun yerini öğrendi. Ama Rigi bu işkence sırasında öldü. Ve bir demir bağlanıp Marmara Denizi'ne atıldı. Zindaşti ise "Benden sonra Çetin Koç ile görüştü. Orhan Ünğan ile buluştu, onlar öldürdü" diyor. Baronlar savaşının ilk cinayeti organizasyonun en tepesinde yer alan isim olan Esfendiar Rigi'nin öldürülmesi oluyor.

Ardından Zindaşti'nin kızının ve şoförünün Büyükçekmece'de trafik ışıklarında öldürülmesi gerçekleşiyor değil mi?

Eroinin yakalanmasından üç ay sonra Zindaşti'nin aracı Büyükçekmece ışıklarda durduğu sırada taranıyor. 26 Eylül 2014'teki bu saldırıda hedef Zindaşti ama 19 yaşındaki kızı ile şoförü ölüyor. Zindaşti, aynı gün alınan ifadesinde "Yunanistan'da yakalanan uyuşturucuyu ihbar ettiğimi düşündüler. Beni tehdit ettiler. Orhan

Eroinin yakalanmasından üç ay sonra Zindaşti'nin aracı Büyükçekmece ışıklarda durduğu sırada taranıyor. 26 Eylül 2014'teki bu saldırıda hedef Zindaşti ama 19 yaşındaki kızı ile şoförü ölüyor. Zindaşti, aynı gün alınan ifadesinde "Yunanistan'da yakalanan uyuşturucuyu ihbar ettiğimi düşündüler. Beni tehdit ettiler. Orhan Ünğan ve Çetin Koç bu saldırıyı yaptırdı" diyor.

Ünğan ve Çetin Koç bu saldırıyı yaptırdı" diyor. Orhan Ünğan, 2015'te Belçika'da yakalanarak 2016'da Türkiye'ye iade ediliyor. Bu davada Orhan Ünğan 4 yıl tutuklu yargılandı ve beraat etti.

Peki olayı gerçekleştirdiği iddia edilen tetikçiler kimler? Onlara ne oluyor?

Zindaşti'nin kızı ve şoförünün öldürüldüğü saldırıdan 3 ay sonra Küçükçekmece'deki bir balık lokantasında iki kişi kafasından vurularak öldürüldü. Bu çifte cinayet haber bile olmadı. Hacı Osman Sezen ve Turgay Akar isimli bu iki kişinin Orhan Ünğan'ın adamları oldukları ve saldırının tetikçisi oldukları iddiasıyla iddianame yazıldı. Yani öldürülmelerinden aylar sonra bu suçlama yöneltildi. Onların öldürülmesi çok karanlık bir olay. Bu iki kişiyle polis günlerce kayıt dışı görüşüyor. Hatta o sırada Hacı Osman Sezen, öldürüleceğini söyleyerek bir polis merkezine sığınmış. Resmen polis gözetimindeyken iki kişi öldürülüyor.

Tabii ki ilk akla gelen Zindaşti'nin onları öldürttüğü ancak öyle değil. Bu karmaşık olayı kitapta anlattım. Yeraltı dünyasındaki bu cinayetlerde hep çok farklı olaylar aynı isimlerde kesişiyor. Ancak Orhan Ünğan tutuklu yargılanırken cinayeti Hacı Osman Sezen ve Turgay Akar'ın işlemediğini savundu, beraat etmesiyle iki ölü de cinayet suçlamasından aklandı.

Peki Hacı Osman Sezen ve Turgay Akar, Zindaşti'nin kızının öldürüldüğü Büyükçekmece pususunda yer almışlar mı? Sizin kanaatiniz nedir?

Bu tür olaylarda yüzde yüz bir kanaate varmak

Zindaşti'nin kızı ve şoförünün öldürüldüğü saldırıdan 3 ay sonra Küçükçekmece'deki bir balık lokantasında iki kişi kafasından vurularak öldürüldü. Bu çifte cinayet haber bile olmadı. Hacı Osman Sezen ve Turgay Akar isimli bu iki kişinin Orhan Ünğan'ın adamları oldukları ve saldırının tetikçisi oldukları iddiasıyla iddianame yazıldı. Yani öldürülmelerinden aylar sonra bu suçlama yöneltildi.

kolay değil. Sonuçta bir gazeteciyiz ve hüküm veremeyiz. O mahkemelerin işi. Orhan Ünğan davada Hacı Osman Sezen'in kullandığı telefonunun cinayet anında Sultanbeyli'den sinyal verdiğine ilişkin bir delil sunuyor. HTS kayıtlarında cinayete çok yakın bir saatte bu telefonu arayan bir kadın da tanık olarak ifade veriyor ve "Hacı Osman Sezen ile konuştum" diyor. Bilmiyoruz.

Ayrıca bu kişiler bir suça karıştıklarında telefon açacak kadar acemi değiller. Mesela sinyal vermeyen Blackbery telefonların mesaj sistemlerini kullanıyorlar. Davada ifade veren bazı tanıklar Hacı Osman Sezen'in Zindaşti'yi öldüreceğini söylediğini de anlatıyor. Ancak Zindaşti sadece onların hedefinde değil. Dediğim gibi yeraltı dünyasında her cinayette çok fazla olasılık oluyor. Orhan Ünğan da Zindaşti'nin kızını öldürenleri bildiğini ama suçu kendisinin üzerine attığını, rüşvet verdiği polisler ve yargı mensuplarıyla kendisine kumpas kurduğunu savunuyor.

Bu davada en net sonuç şu: Her yanı MOBESE ve diğer güvenlik kameralarıyla çevrili İstanbul'da birisi henüz 19 yaşında bir üniversite öğrencisi olan iki gencin ölümü faili meçhul kaldı.

Bu arada başka cinayetler işleniyor. Noor 1'deki uyuşturucunun diğer ortağı Çetin Koç Dubai'de öldürülüyor.

Çetin Koç, uyuşturucu organizasyonlarında uzun süre yer almış birisi. Türk vatandaşlığı alıyor ama hakkında çeşitli suçlamalar olduğu için Dubai'ye yerleşiyor. Türkiye'ye sahte kimlikler ile girip çıkıyor. Çok yüksek güvenlikli bir gökdelende yaşıyor. Mayıs 2016'da bu gök-

**Çetin Koç,
uyuşturucu
organizasyonlarında
uzun süre yer
almış birisi. Türk
vatandaşlığı
alıyor ama hakkında
çeşitli suçlamalar
olduğu için
Dubai'ye yerleşiyor.
Türkiye'ye sahte
kimlikler ile girip
çıkıyor. Çok yüksek
güvenlikli
bir gökdelerde
yaşıyor.**

delenin otoparkında susturucu takılmış silahla öldürülüyor. Suikastçıların bu binaya nasıl girdiği araştırılıyor ve ABD vatandaşı da olan bir İranlı'nın dairesine ait kartlarla giriş yaptıkları belirleniyor. 2016 yılında Sarıyer'de bir silahlı çatışmaya girdiği için gözaltına alınan Zindaşti ve sağ kolu Ekrem Öztunç'un cep telefonlarında cinayet için bu dairenin kiralanmasına dair Whatsapp yazışmalarının bulunduğu iddia ediliyor. Kitapta tüm iddiaların olduğu gibi bunun da belgelerini anlattım.

Peki tetikçiler kim?

Biri Kolombiya biri Hint asıllı iki Kanada vatandaşı... Bu tetikçiler cinayetten hemen sonra havalimanına gidiyor ve İngiltere aktarmalı olarak Kanada'ya uçuyorlar. Kolombiya asıllı olanın cesedi Çetin Koç cinayetinden sadece beş gün sonra bir yaban mersini tarlasında bulunuyor. Kafasından vurularak öldürülmüş. Hint asıllı olanın cesedi ise 20 gün sonra yanmış bir otomobilin içinde bulunuyor. Yani küresel boyutta bir cinayetler zinciri yaşanıyor. Bu arada Çetin Koç'un kardeşi de Tahran'da kaçırılıp öldürülüyor.

Orhan Ünğan'ın avukatı Kudbedin Kaya da öldürülüyor.

Evet Kudbedin Kaya, Büyükçekmece Pususu Davası'nda defalarca öldürüleceğini söylüyor. Ancak 1 Kasım 2017'de İstanbul Bakırköy'deki bir balık lokantasında yemek yerken içeri tetikçi giriyor ve onu kafasından üç kurşunla vuruyor. Tetikçi bir otomobil ile kaçıyor ve kimliği belirlenemiyor. Araçta bulunan parmak izlerinden Zindaşti ile bağlantılı isimlere ulaşıyor.

Biri Kolombiya biri Hint asıllı iki Kanada vatandaşı... Bu tetikçiler cinayetden hemen sonra havalimanına gidiyor ve İngiltere aktarmalı olarak Kanada'ya uçuyorlar. Kolombiya asıllı olanın cesedi Çetin Koç cinayetinden sadece beş gün sonra bir yaban mersini tarlasında bulunuyor. Kafasından vurularak öldürülmüş. Hint asıllı olanın cesedi ise 20 gün sonra yanmış bir otomobilin içinde bulunuyor. Yani küresel boyutta bir cinayetler zinciri yaşanıyor. Bu arada Çetin Koç'un kardeşi de Tahran'da kaçırılıp öldürülüyor.

Tabii bu arada Zindaşti'nin Türkiye'de serbest olduğunu biliyoruz.

Evet. Ama hakkında 2016'dan beri süren gizli bir soruşturma var. Orhan Ünğan sürekli mahkemede suçsuz olduğunu söylerken Zindaşti hakkındaki soruşturma evrakının mahkemeye gönderilmesini istiyor. Bu sayede masum olduğunun anlaşılacağını söylüyor. Mahkemede 3 yıl boyunca her duruşma İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan bu soruşturma evrakını istiyor. Ama savcılık "Gizli soruşturma" diyerek göndermiyor.

Sonra cezaevinde olan Orhan Ünğan elinde belgeler ile duruşmaya geliyor ve bunları mahkemeye sunuyor. Tabii büyük şok yaşanıyor. Cezaevinde olan birisi devletin gizli soruşturma belgelerini alıp mahkemeye sunuyor. Ve bu olaydan hemen sonra Nisan 2018'de Zindaşti'ye yönelik operasyon için düğmeye basılıyor. Zindaşti, Ekrem Öztunç, Orhan Ünğan hakkındaki soruşturmayı yürüten iki polis tutuklanıyor. Polislerin Zindaşti'den menfaat elde ettiği öne sürülüyor.

Bu arada Orhan Ünğan'ın kardeşi İlhan Ünğan da polis tarafından aranıyor. Onun hangi suçlardan araması var?

Güya aranıyor. İlhan Ünğan da Zindaşti'nin kızı ve şoförünün öldürüldüğü saldırının azmettiricisi olarak gıyabında yargılanıyor. Yani hakkında iki kez ağırlaştırılmış müebbet suçlaması var. Ayrıca farklı mahkemelerce çıkarılmış sahte evrak düzenlemekten tehdide kadar pek çok suçtan çıkarılmış arama kararları var. Ancak İstanbul'un en işlek yerlerinde vakit geçiriyor, ellini kolunu sallayarak İstanbul'da ge-

Cezaevinde olan Orhan Ünğan elinde belgeler ile duruşmaya geliyor ve bunları mahkemeye sunuyor. Tabii büyük şok yaşıyor. Cezaevinde olan birisi devletin gizli soruşturma belgelerini alıp mahkemeye sunuyor. Ve bu olaydan hemen sonra Nisan 2018'de Zindaşti'ye yönelik operasyon için düğmeye basılıyor.

ziyor. Hatta sahte pasaportlarla sürekli yurt dışına tatillere gidiyor. Ancak yakalanmıyor.

Bu sırada 2019'un Mart ayının sonlarında Zindaşti'nin avukatı İlker Dağlı, İstanbul Başsavcılığı Örgütlü Suçlar Bürosu'na gelerek "İlhan Ünğan beni öldürtmek için hazırlık yapıyor" diyor ve şikayet dilekçesi veriyor. İlhan Ünğan'ın cinayet için anlaştığı kişinin kendisine bilgi verdiğini anlatıyor. 5-6 kez savcılığa dilekçeler veriyor. Bu dilekçelerde cinayet için yapılan plan ve keşiflerin Whatsapp yazışmaları, fotoğrafları bile var. İlhan Ünğan'ın gittiği yerleri ve cep telefonu bilgilerini de veriyor. Hatta kendisine bilgileri aktaran İlhan Ünğan'ın adamı Tolga Hakan Ceyhan'ı savcılığa getiriyor. O da ifade veriyor. Buluştukları yerleri, pek çok bilgiyi ifadesinde söylüyor. Ama İlhan Ünğan ısrarla yakalanmıyor. Yani devletin gözleri önünde bağıra bağıra cinayet geliyor.

Tolga Hakan Ceyhan savcılığa ifade verdikten sadece 3 gün sonra, 7 Nisan 2019'da İstanbul Bağdat Caddesi'ndeki bir kafede İlhan Ünğan ile buluşuyor. İddiaya göre; İlhan Ünğan onun İlker Dağlı'yı öldürmek için tetikçi ayarladığını zannediyor. Ancak Tolga Hakan Ceyhan'ın ayarladığı tetikçi İlhan Ünğan'ı öldürmek için kafenin yakınında bekliyor. Buradan çıktıklarında tetikçi İlhan Ünğan'ı kafasından iki kurşunla vurarak öldürüyor. Avukat İlker Dağlı ve Tolga Hakan Ceyhan bu cinayet nedeniyle şu an aranıyor. Bu çok karanlık bir cinayet.

Peki İlhan Ünğan kendisi hakkında yapılan bu suç duyurusundan haberdar olmuyor mu? Aynı yerde aynı şekilde yaşamaya devam ediyor. Çünkü aranıyor ve kendisi hakkındaki bütün bilgiler savcılığa verilmiş.

Bu bir aylık bir süreç. İlhan Üngan yıllarca korunduğu için yakalanmamıştı. Öldürülmesine de acaba birileri göz mü yumdu? Hatta ifadelerde İlhan Üngan'ın öldürüldüğü Happy Moon's isimli kafenin adı bile defalarca geçiyor. Savcılık bu cinayete hiç şaşırmamış olmalı. İlker Dağlı, kitap için sorularımı yanıtladı. Bu cinayeti azmettirdiği suçlamalarını kabul etmiyor. İlhan Üngan'ı yakalatmaya çalışırken Tolga Hakan Ceyhan'ın bu cinayeti işlettiğini savunuyor.

Peki burada Burhan Kuzu'ya gelelim. Burhan Kuzu hangi aşamada devreye giriyor?

Aslında Zindaşti tutuklanmadan çok önce başlıyor. Zindaşti hakkında gizli soruşturma başladığı andan itibaren devlet, Burhan Kuzu ile Zindaşti arasındaki yakınlığı biliyor. Sarıyer'de 2016'da girdiği çatışmadan sonra incelenen telefonlarından Burhan Kuzu ile fotoğrafları çıkıyor ve bunlar soruşturma dosyasına konuluyor. Zindaşti, 2016 yılında AKP Beşiktaş ilçe teşkilatında görevli, bütün AKP'li siyasetçiler ile fotoğrafı olan bu ilişkileri kendi yasadışı işleri için kullanan Aliye Uzun ile tanışıyor.

Zindaşti, Aliye Uzun'un kendisine seks için kadın ayarladığını söylüyor.

Evet, Zindaşti, Zorlu Center'daki dairesine misafirleri için Aliye Uzun'un kadın getirdiğini anlatıyor. Aliye Uzun ile birlikte olduklarını ve kendisine siyasi bağlantılarını kullanarak Türk vatandaşlığı sağlayabileceğini söylediğini anlatıyor. Aliye Uzun, İstanbul Mecidiyeköy'deki Trump Towers '1. Başkan Recep Tayyip Erdoğan' yazılı devasa bir pankart astırmasıyla gündeme gelmiş ve yandaş medyada çok alkış almış bir isim.

Zindaşti, Ekrem Öztunç, Orhan Üngan hakkındaki soruşturmayı yürüten iki polis tutuklanıyor. Polislerin Zindaşti'den menfaat elde ettiği öne sürülüyor.

İlhan Ünğan da Zindaşti'nin kızı ve şoförünün öldürüldüğü saldırının azmettiricisi olarak gıyabında yargılanıyor. Yani hakkında iki kez ağırlaştırılmış müebbet suçlaması var. Ayrıca farklı mahkemelerce çıkarılmış sahte evrak düzenlemekten tehdide kadar pek çok suçtan çıkarılmış arama kararları var. Ancak İstanbul'un en işlek yerlerinde vakit geçiriyor, ellini kolunu sallayarak İstanbul'da geziyor. Hatta sahte pasaportlarla sürekli yurt dışına tatillere gidiyor. Ancak yakalanmıyor.

Zindaşti'den vatandaşlık karşılığında para istiyor ve onu Burhan Kuzu ile tanıştıyor. Aliye Uzun vatandaşlık sözünü yerine getiremiyor. Zindaşti de para vermeyeceğini söylüyor. Aliye Uzun tehdit etmek için kucağına oturduğu bir fotoğrafı sosyal medya hesabına koyuyor.

Zindaşti'nin tehdit ettiği Aliye Uzun bağlantılı olduğu ve suç örgütü liderliği ile suçlanan Ömer Erdal Akkartal'dan yardım istiyor. Zaten 2016'da Sarıyer'deki çatışmada bu nedenle yaşıyor. Kimsenin ölmediği ve yaralanmadığı bu çatışmadan sonra gözaltına alınan Zindaşti ve adamlarının telefonlarından yukarıda anlattığım Burhan Kuzu ile bağlantının delilleri ortaya çıkıyor.

Burhan Kuzu Zindaşti ilişkisine ilişkin hangi bilgiler öğreniliyor?

Fotoğrafların yanı sıra Adnan Menderes Havalimanı'ndaki bir ihale ile ilgili Whatsapp yazışmaları var. Bu yazışmalarda Burhan Kuzu'nun yanına uğramak isterken "İlaç ve bal da getiriyoruz" gibi ifadeler de kullanıyorlar.

Bu konuda Hakim Cevdet Özcan'a ve Burhan Kuzu'ya davalar açıldı. Burhan Kuzu ölmeseydi yargılaması devam edecekti. Ayrıca Orhan Ünğan, Burhan Kuzu'nun kendisinin tahliye edilmemesi için mahkemelere baskı yaptığını iddia ederek suç duyurusunda bulunmuştu.

Zindaşti nasıl serbest bırakıldı?

Zindaşti tutuklanmasından altı ay sonra saat 20.00 sıralarında tahliye edildi. Savcı itiraz etti ve tekrar tutuklama kararı çıktı. Ancak kısa süre içinde hapisten çıkarılan Zindaşti ve adamı

Zindaşti hakkında gizli soruşturma başladığı andan itibaren devlet, Burhan Kuzu ile Zindaşti arasındaki yakınlığı biliyor. Sarıyer’de 2016’da girdiği çatışmadan sonra incelenen telefonlarından Burhan Kuzu ile fotoğrafları çıkıyor ve bunlar soruşturma dosyasına konuluyor.

kayıplara karışmıştı. Serbest bırakılırken özellikle mesai saatinin bitmesine özen gösteriliyor. Ayrıca bu skandal tahliye ile ilgili Hakimler Savcılar Kurulu soruşturmasında ifadesi alınan diğer hakimler de Burhan Kuzu’nun kendilerine baskı yaptığını ifade etti.

Zindaşti, İstanbul’da Gem TV’nin sahibinin ve İranlı bir siber uzmanın öldürülmesi olaylarıyla ilgili de suçlanıyor. Burada iddia edilen bağlantılar neler?

Gem TV’nin sahibi Kerimian’ı, Maslak’taki bürosundan çıktıktan sonra önünü kesen bir cipten çıkan kara çarşafı iki kişi taradı. Yanındaki Kuveytli arkadaşı da öldü. Soruşturmadaki iddiaya göre; bu cinayet için Zindaşti’nin adamı Ali Koçak 10 gün boyunca keşif yapmıştı ve cinayet anında da olay yerindeydi. Ali Koçak halen aranıyor.

Şişli’de İranlı ve rejime muhalif olan siber teknoloji, insansız hava araçları konusunda uzman olan Mesut Mevlevi’yi de Ali Koçak’ın kardeşi Abdurrahman Koçak’ın öldürttüğü iddia ediliyor. Bu cinayeti de Zindaşti’nin organize ettiği öne sürülüyor. İstanbul’da öldürülen iki İranlı’nın da rejim muhalifi olması Zindaşti ile İran gizli servisi arasındaki bağlantının kanıtı olarak gösteriliyor.

Sizin kitabınızda Türkiye’den, İran’a hatta Yunanistan’a kadar devletlerin de içinde olduğu bir uyuşturucu organizasyonu ortaya çıkıyor. Türkiye’de ise karakol polisinden başlayıp Ankara’ya uzanan bir ilişkiler zinciri ortaya çıkıyor. Son olarak bu bağlantılar konusunda neler söylersiniz?

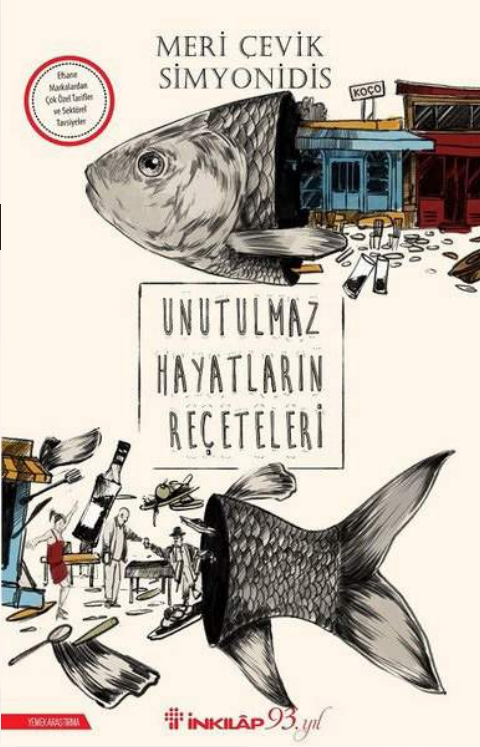
Polis ve yargı ayağından bakarsak eskiden de uyuşturucu baronları çok büyük servetlerle devlet içinde ilişkiler oluşturuyordu. Bu ilişkiler ile de kendilerini bir şekilde korumaya aldırıyorlardı. Ancak şu anki aşamada olayın boyutlarının çok çok büyüdüğünü görüyoruz. Bu baronlar birbirleri ile savaşıyor ve düşmanları hakkında devletin soruşturma yürütmesini sağlıyorlar.

Çok derin ilişkiler. Polis ve yargı ayağından bakarsak eskiden de uyuşturucu baronları çok büyük servetlerle devlet içinde ilişkiler oluşturuyordu. Bu ilişkiler ile de kendilerini bir şekilde korumaya aldırıyorlardı. Ancak şu anki aşamada olayın boyutlarının çok çok büyüdüğünü görüyoruz. Bu baronlar birbirleri ile savaşıyor ve düşmanları hakkında devletin soruşturma yürütmesini sağlıyorlar.

Ayrıca polislerin cinayet hazırlığında olan baronlara emniyetin kapalı sorgu sistemlerindeki cep telefonu baz sinyali, adres, plaka bilgilerini verdiğini görüyoruz. Bu korkunç bir durum ve hiç kimse bu koşullarda kendini güvende hissedemez.

Hakimler ise Cumhurbaşkanlığı Sarayı'ndan telefon açılarak etki altına alınıyor. Cumhurbaşkanı danışmanı Burhan Kuzu bunu yapıyor. Ayrıca milyonlarca dolar rüşvet iddiaları var.

Üstelik sadece bizim bildiklerimiz Burhan Kuzu ve Cevdet Özcan. Oysa Zindaşti'nin skandal tahliyesinde çok daha büyük bir organizasyonun işaretleri var. Sadece bir örnek vereyim. Zindaşti tutuklandığı sırada Avukat Kudbedin Kaya cinayetinin bir numaralı şüphelisi ancak bu suçlama yöneltmiyor. Onun hakkındaki bütün suçlamalar tek dosyada toplanırken bu cinayetin soruşturması ayrılıyor. Bu suçtan tutuklansa tahliye olamaz ama 6 ay hapisteyken Avukat Kudbedin Kaya cinayeti sorulmuyor bile. Bu sadece bir örnek. Bunu kimler ve nasıl yaptı? Bilmiyoruz. Bu kitabı yazdıktan sonra şu soruyu soruyorum: Bu işin ne kadarını aydınlatılabildik? Hala buzdağının çok küçük bir kısmını görüyoruz.

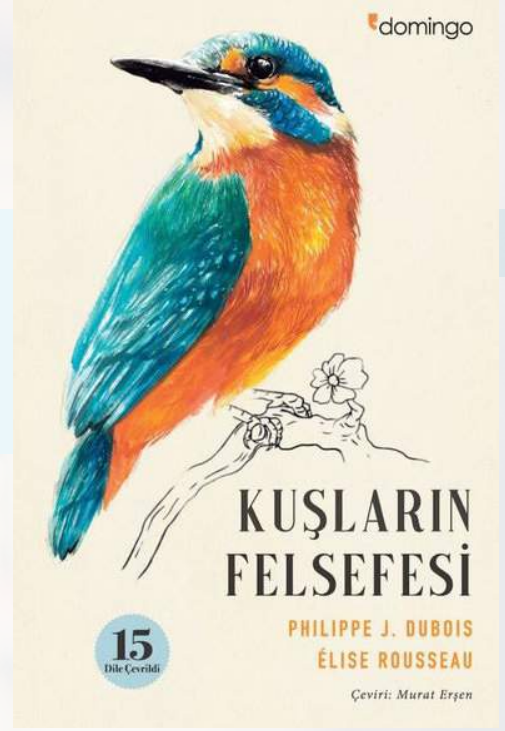

Unutulmaz Hayatların Reçeteleri

Yazar: Meri Çevik Simyonidis
Yayınevi: İnkılap Kitabevi
Sayfa Sayısı: 344

Kuşların Felsefesi

Yazar: Elise Rousseau
Çeviren: Murat Erşen
Yayınevi: Domingo Yayınevi
Sayfa Sayısı: 172

Materyalizm Saussure, Lévi-Strauss, Chomsky

Yazar: Sebastiano Timpanaro
Çeviren: Sibel Kibar
Yayınevi: Fol Kitap
Sayfa Sayısı: 304

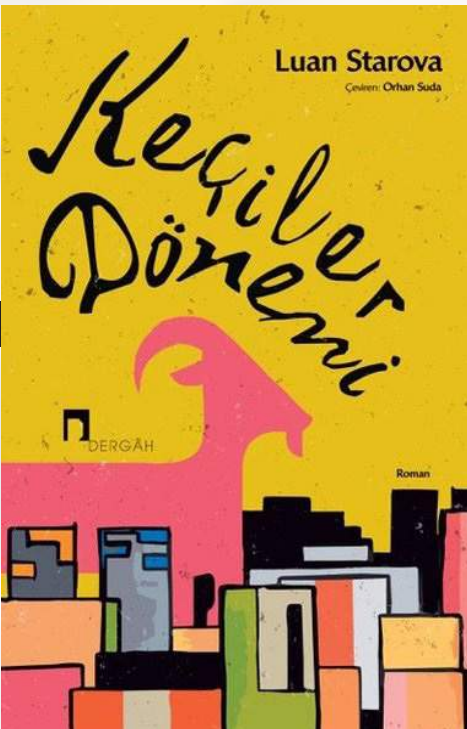
Kadimzamanlar ve Diğer Vakitler

Yazar: **Olga Tokarczuk**
Çevirmen: **Neşe Taluy Yüce**
Yayınevi: **Timaş Yayınları**
Sayfa Sayısı: **320**

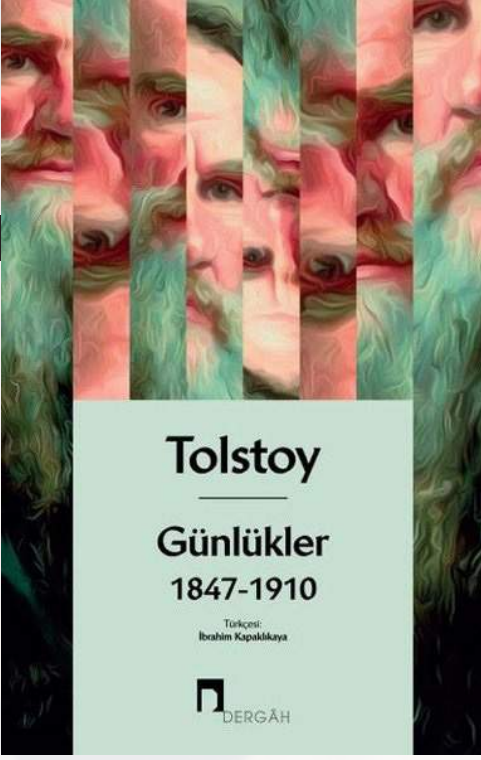
Metastaz 2: Cendere

Yazar: **Barış Terkoğlu,**
Barış Pehlivan
Yayınevi: **Kırmızı Kedi**
Sayfa Sayısı: **296**

Keçiler Dönemi

Yazar: **Luan Starova**
Çeviren: **Orhan Suda**
Yayınevi: **Dergah Yayınları**
Sayfa Sayısı: **180**

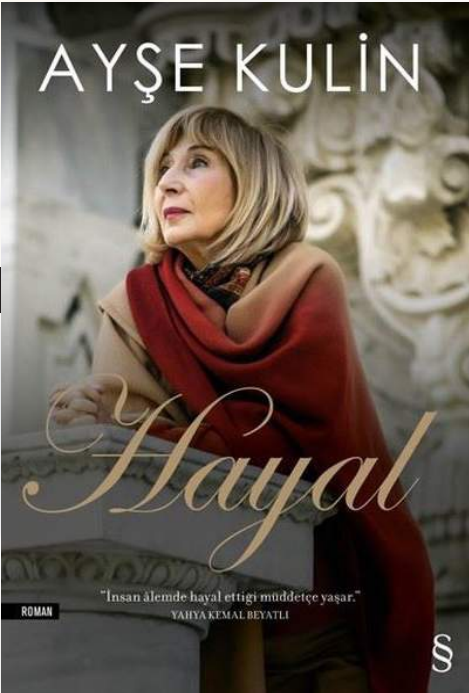
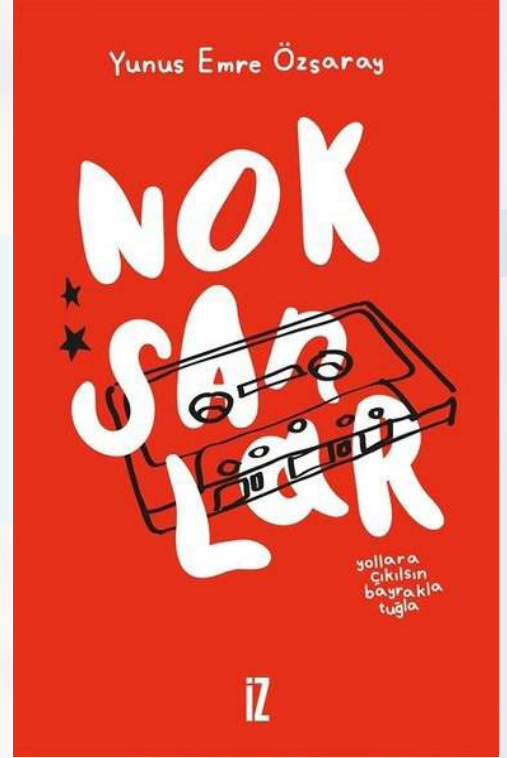

Günlükler

Yazar: Lev Nikolayeviç Tolstoy
Çeviren: İbrahim Kapaklıkaya
Yayınevi: Dergah Yayınları
Sayfa Sayısı: 852

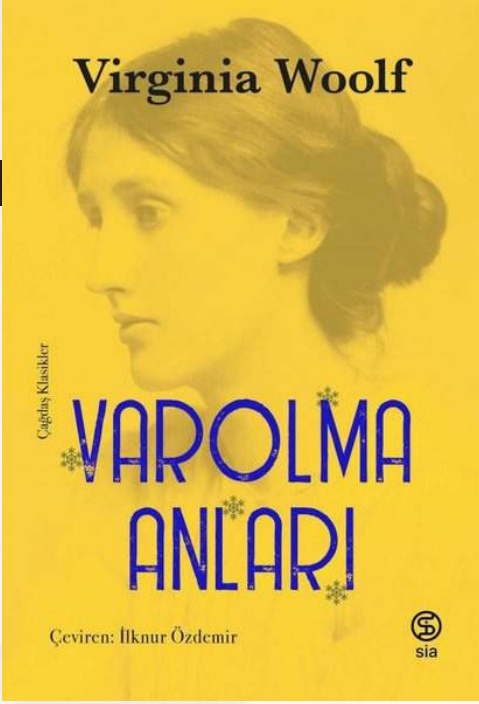
Noksanlar

Yazar: Yunus Emre Özсарay
Yayınevi: İz Yayıncılık
Sayfa Sayısı: 104

Hayal

Yazar: Ayşe Kulin
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 408

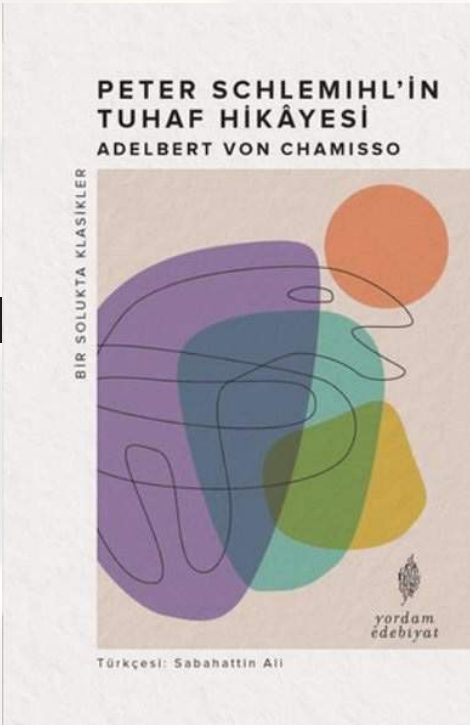
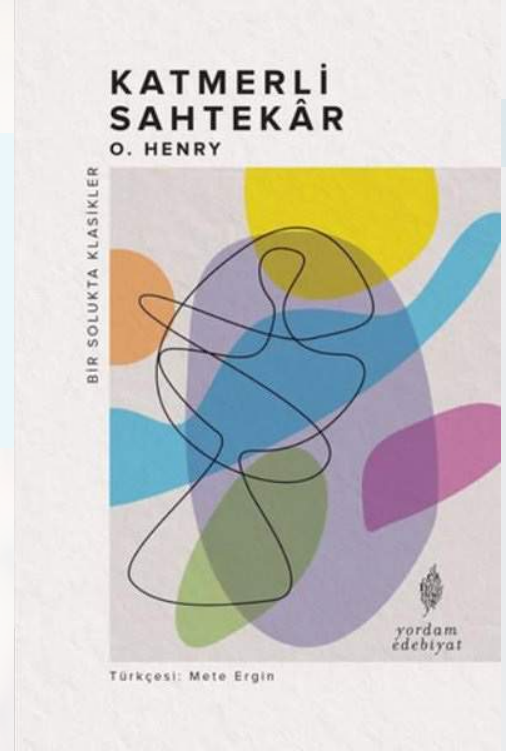

Varolma Anları

Yazar: Virginia Woolf
Çeviren: İlknur Özdemir
Yayınevi: Sia Yayınları
Sayfa Sayısı: 256

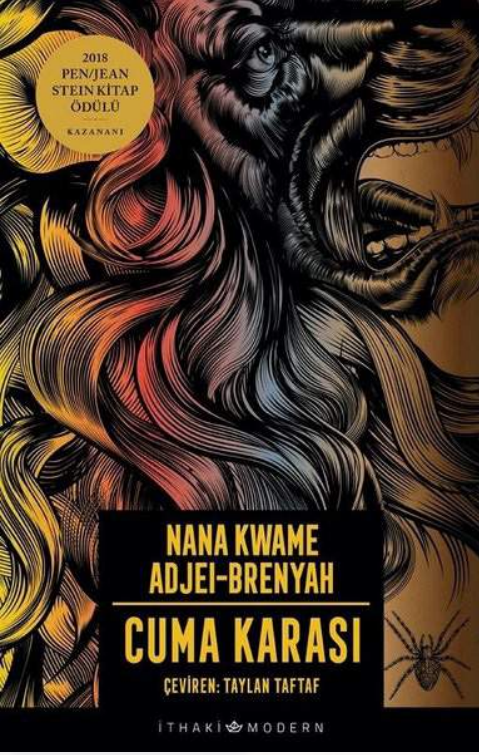
Katmerli Sahtekar - Bir Solukta Klasikler

Yazar: O. Henry
Çeviren: Mete Ergin
Yayınevi: Yordam Edebiyat
Sayfa Sayısı: 80

Peter Schlemihl'in Tuhaf Hikayesi

Yazar: Adelbert Von Chamisso
Çeviren: Sabahattin Ali
Yayınevi: Yordam Edebiyat
Sayfa Sayısı: 80

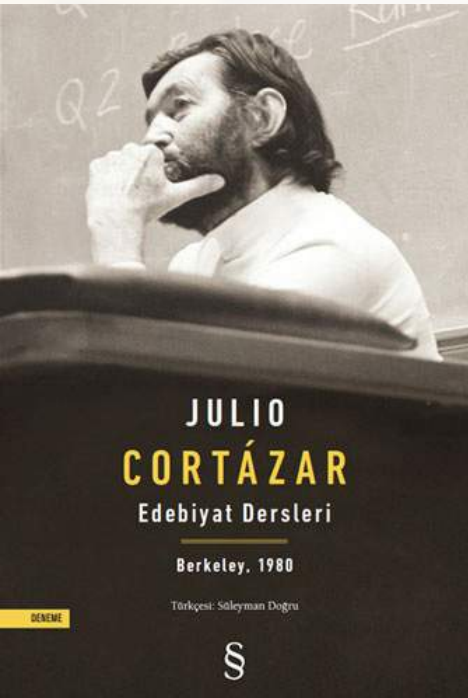

Cuma Karası

Yazar: Nana Kwame Adjei Brenyah
Çeviren: Taylan Taftaf
Yayınevi: İthaki Yayınları
Sayfa Sayısı: 216

Akşamlar Artık Serin

Yazar: Bilgehan Uçak
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 200

Edebiyat Dersleri

Yazar: Julio Cortazar
Çeviren: Süleyman Doğru
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 336